This PDF you are browsing now is a digitized copy of rare books and manuscripts from the Jnanayogi Dr. Shrikant Jichkar Knowledge Resource Center Library located in Kavikulaguru Kalidas Sanskrit University Ramtek, Maharashtra.

KKSU University (1997- Present) in Ramtek, Maharashtra is an institution dedicated to the advanced learning of Sanskrit.
The University Collection is offered freely to the Community of Scholars with the intent to promote Sanskrit Learning.

Website
https://kksu.co.in/

Digitization was executed by NMM

https://www.namami.gov.in/

Sincerely,

Prof. Shrinivasa Varkhedi
Hon'ble Vice-Chancellor

Dr. Deepak Kapade
Librarian

Digital Uploaded by eGangotri Digital Preservation Trust, New Delhi
https://egangotri.wordpress.com/

८८१

पु.५५

पु ३७

॥ बृहज्जातकप्रारंभः ।

॥श्रीगणेशायनमः॥

॥श्रीमत्कमललोचनायनमः॥

Acc. No. ~~1379~~ M.1742
Title - बृहज्जातक.
Author - वराहमिहिर.
Date - A.D. 1622.
Sub - ज्योतिष्य.
folio - 37
Xerox - 73

KKSU LIBRARY
RAMTEK
441 106
M.1742
Dist. Nagpur

Checked 2012

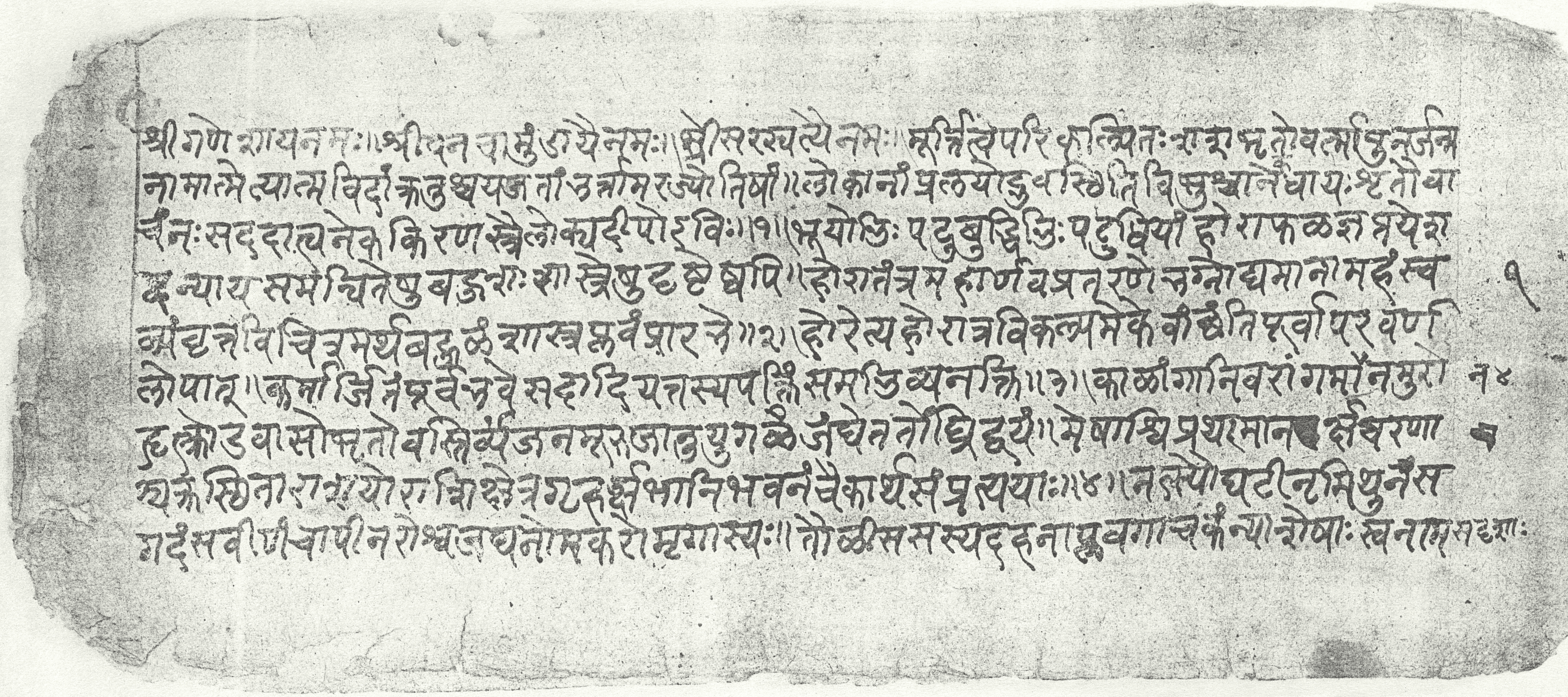

श्रीगणेशायनमः ॥ श्रीदेवचामुंडायैनमः ॥ श्रीसरस्वत्यैनमः ॥ मूर्तित्वेपरिकल्पितःशशभृतोवर्त्मापुनर्जन्म
नामात्मेत्यात्मविदांक्रतुश्चयजतांभर्तामरज्योतिषां ॥ लोकानांप्रलयोद्भवस्थितिविभुश्चानेकधायःश्रुतौवा
चंनःसददात्वनेककिरणस्त्रैलोक्यदीपोरविः ॥१॥ भूयोभिःपटुबुद्धिभिःपटुधियांहोराफलज्ञप्तयेश
ब्दन्यायसमंचितेषुबहुशःशास्त्रेषुदृष्टेष्वपि ॥ होरातंत्रमहार्णवप्रतरणेभग्नोद्यमानामहंस्व १
ल्पंवृत्तविचित्रमर्थबहुलंशास्त्रप्लवंप्रारभे ॥२॥ होरेत्यहोरात्रविकल्पमेकेवांछंतिपूर्वापरवर्ण
लोपात् ॥ कर्मार्जितंपूर्वभवेसदादियत्तस्यपक्तिंसमभिव्यनक्ति ॥३॥ कालांगानिवरांगमाननमुरो न४
हृत्क्रोडवासोभृतोवस्तिर्व्यंजनमूरुजानुयुगलेजंघेततोंघ्रिद्वयं ॥ मेषाश्विप्रथमान[illegible]र्क्षचरणा
श्चक्रस्थिताराशयोराशिक्षेत्रगृहर्क्षभानिभवनंचैकार्थसंप्रत्ययाः ॥४॥ मत्स्यौघटीनृमिथुनंस
गदंसवीणंचापीनरोश्वजघनोमकरोमृगास्यः ॥ तौलीससस्यदहनाप्लवगाचकन्याशेषाःस्वनामसदृशाः

स्वचरास्यु सर्वे ॥५॥ क्षितिजसितज्ञचंद्ररविसौम्यसितावनिजाः सुरगुरुमंदसौरिगुरवश्च गृहांशक
पाः ॥ अजमृगतौलिचंद्रजवनादि नवांशविधिर्ज्ञवनसमांशकाधिपतयः स्वगृहात्क्रमशः ॥६॥
ओजरविज्ञगुरुज्ञशुक्रभागाः पवन ५ समीरण ५ कौर्प्य ८ जूक ७ लेयाः ५ ॥ अयुजियुजि च तेवि (उ
पर्ययस्थाः शशिजवनालिझषाणां तमृक्षसंधिः ॥७॥ क्रियतावुरिजितुमकुलीरलेयपार्थोनजूक
कौर्प्याख्याः ॥ तौक्षिक आकोकेरो हृद्रोगश्चौत्य त्रैचक्रं ॥८॥ द्रेक्काण होरानवभागसंज्ञास्त्रि
शांशकद्वादशसंज्ञिताश्च ॥ क्षेत्रं च यद्यस्य स तस्य वर्गो होरेति लग्नं जवनस्य चार्द्धं ॥९॥ गो२जा१
श्विकर्किमिथुनाः समृगा निशाख्याः पृष्ठोदया विमिथुनाः कथितास्त एव ॥ शीर्षोदया दिन
बलाश्च भवंति शेषा लग्नं समेत्युभयतः पृथुरोमयुग्मं ॥१०॥ क्रूरः सौम्यः पुरुषवनिते ते चरा
गद्विदेहाः प्रागादीशाः क्रियवृषनृयुक्कर्कटाः सत्रिकोणाः ॥ मार्त्तंडेंद्वोरयुजि समभे चंद्रभान्वो

श्वहोरेद्रेक्काणाः स्युः स्वतनवसुत त्रित्रिकोणाधिपानां ॥११॥ केचित्तु होरां प्रथमांशपस्य वांछंति
लाभाधिपतेर्द्वितीयां ॥ द्रेक्काणसंज्ञामपि वर्णयंति स्वद्वादशैकादशराशिपानां ॥१२॥ अजवृषभ
मृगांगनाकुळीराझषवणिजोच दिवाकरादितुंगाः ॥ दश१० शिखि३ मनुयुक्२८ तिथी१५ द्वि
पं५ त्रैस्त्रिनवक२७ विंशतिभिश्च तेस्तनीचाः ॥१३॥ वर्गोत्तमाश्चरगृहादिषु पूर्वमध्यपर्यंत
गाः शुभफलानवभागसंज्ञाः ॥ सिंहोवृषः प्रथमषष्ठहयांगतौळिकुंभास्त्रिकोणभवनानिभ
वंति सूर्यात् ॥१४॥ होरादयस्तनुकुटुंबसहोत्थबंधुपुत्रारिपत्निमरणानि शुभास्पदायाः
रिःफाख्यमित्यपचयान्यरि कर्मलाभदुश्चिक्यसंज्ञकगृहाणि ननित्यमेके ॥१५॥ कल्य। स्व। वि
क्रम। गृह। प्रतिभा। क्षतानि। चित्तोत्थ। रंध्र। गुरु। मान। भव। व्ययानि ॥ लग्नाच्चतुर्थनिधने चतुर
स्रसंज्ञे द्यूनं च सप्तमगृहं दशमर्क्षमाज्ञा ॥१६॥ कंटककेंद्रचतुष्टयसंज्ञाः सप्तमलग्नचतुर्थख

भर्ते १

२

म.३ ४

मानी॥ तेषु यथाभिहितेषु बलाढ्याः कीटनरांबुचराः पशवश्च ॥१७॥ केंद्रात्परं पणफरं परतश्च सर्वमा
पोक्लिमं हिबुकमंबु सुखं च वेश्म ॥ जामित्रमस्तभवनं सुतमत्र त्रिकोणं मेषूरणं दशममत्र च कर्मवि
द्यात् ॥१८॥ होरास्वामिगुरुज्ञवीक्षितयुता नान्यैश्च वीर्योत्कटाः केंद्रस्था द्विपदादयो ह्नि निशि च प्रा
त्ते च संध्याद्वये ॥ पूर्वार्धे विषयादयः कृतगुणाः २०।२४।२८।३२।३६।४० मानं प्रतीपं च तद्दृष्क्यी सद्
ङीनपश्च नवमं त्वाद्यं त्रिकोणी चयत् ॥१९॥ रक्तः श्वेतः शुकतनुनिभः पाटलो धूम्रपांडु चित्रः कृष्णः
कनकसदृक्षाः पिंगलः कर्बुरश्च ॥ बभ्रुः स्वच्छः प्रथमभवनाद्येषु वर्णाः प्लवत्वं स्वाम्याशाख्यं दि
नकरयुताद्वा द्वितीयं च वेशिः ॥२०॥ ॥ इति श्रीआवंतिकाचार्यवराहमिहिरकृते लघुजातके रा
शिप्रभेदो नाम प्रथमोध्यायः ॥ ॥ कालात्मा दिनकृन्मनस्तु हिनगुः सत्वं कुजो ज्ञो वचो जीवो ज्ञानसु
खे सितश्च मदनो दुःखं दिनेशात्मजः ॥ राजानौ रविशीतगू क्षितिसुतो नेता कुमारो बुधः सूरिर्दा

5

नवह्रजितश्च सचिवो द्रेष्यः सहस्त्रीभुजः ॥१॥ हेलिः सूर्यश्चंद्रमाः शीतरश्मिर्हेम्नो विज्ञो बोधनश्चंद्रपु
त्रः ॥ आरो वक्रः क्रूरदृक्चावनेयः कोणो मंदः सूर्यपुत्रोसितश्च ॥२॥ जीवो गिरांसुरगुरुर्वचसांपती
ज्यो शुक्रो भृगुर्भृगुसुतः सित आस्फुजिच्च ॥ राहुस्तमोगुरसुरश्च शिखीति केतुः पर्यायमन्यमु
पलभ्य वदेच्च लोकात् ॥३॥ रक्तः श्यामो भास्करो गौर इंदुर्नात्युच्चांगो रक्तगौरश्च वक्रः ॥ दूर्वाश्या
मो ज्ञो गुरु गौरगात्रः श्यामः शुक्रो भास्करिः कृष्णदेहः ॥४॥ वर्णास्तांम्रसितातिरक्तहरितव्या
पीतचित्रासिता वह्न्यंब्वग्निजकेशवेंद्रशचिकाः सूर्यादिनाथाः क्रमात् ॥ प्रागाद्या रविशुक्र
लोहिततमःसौरींदुवित्सूरयः क्षीणेंद्वर्कमहीसुतार्कतनयाः पापा बुधस्तैर्युतः ॥५॥ बुधसूर्यसु
तौ नपुंसकाख्यौ शशिशुक्रौ युवती नराश्च शेषाः ॥ शिखिभूखपयोमरुद्गणानां वशिनो भूमिसु
तादयः क्रमेण ॥६॥ विप्रादितः शुक्रगुरू कुजार्कौ शशी बुधश्चेत्यसितोंत्यजानां ॥ चंद्रार्कजीवा

पनाणी१

ज्ञसितौ कुजार्की यथाक्रमं सत्वरजस्तमांसि ॥७॥ मधुपिंगलदृक् चतुरस्रतनुः पित्तप्रकृतिः सविताल्पकचः ॥
तनुवृत्ततनुर्बहुवातकफः प्राज्ञश्च शशी मृदुवाक् शुभदृक् ॥८॥ क्रूरदृक् तरुणमूर्त्तिरुदारः पैत्तिकः सुच
पलः कृशमध्यः श्लिष्टवाक् सततहास्यरुचिर्ज्ञः पित्तमारुतकफप्रकृतिश्च ॥९॥ बृहत्तनुः पिंगलमूर्द्धजे
क्षणो बृहस्पतिः श्रेष्ठमतिः कफात्मकः ॥ भृगुः सुखी कांतवपुः सुलोचनः कफानिलात्माऽसितवक्रमूर्द्ध
जः ॥१०॥ मंदोलसः कपिलदृक् कृशदीर्घगात्रः स्थूलद्विजः परुषरोमकचोनिलात्मा ॥ स्नाय्वस्थ्यसृ
क्त्वगथ शुक्रवसो समज्जा मंदार्कचंद्रबुधशुक्रसुरेज्यभौमाः ॥११॥ देवांब्वग्निविहारकोशशाय
नक्षित्युत्करेशाः क्रमाद्वस्त्रं स्थूलमभुक्तमग्निकहतं मध्यं दृढं पाटितं ॥ ताम्रं स्यान्मणिहेमयुक्तिर
जतान्यर्काच्च मुक्तायसी द्रेष्काणैः शिशिरादयः शस्तुऊरंज्ञग्वादिषूद्यत्सु वा ॥१२॥ त्रिदशत्रिकोणच
तुरस्रसप्तमान्यवलोकयंति चरणाभिवृद्धितः ॥ रविजामरेज्यरुधिराः परे च ये क्रमशो भवंति कि

लवीक्षणेधिकाः॥१३॥ अयनक्षणवासरर्त्तवो मासोर्द्धं च समाश्च भास्करात्॥ कटुकलवणतिक्तमिश्रिता
मधुराम्लौ च कषाय इत्यपि॥१४॥ जीवोजीवबुधौ सितेंदुतनयौ व्यर्काः विभौमाः क्रमाद्वींदुर्का विकुजें-
दुिनाश्च सुहृदः केषांचिदेवं मतं॥ सत्योक्ते सुहृदस्त्रिकोणभवनात्स्वात्स्वांत्यधीधर्मपाः स्वोच्चायुःसु-
खपाः स्वलक्षणविधिर्नान्यैर्विरोधादिति॥१५॥ शत्रू मंदसितौ समश्च शशिजो मित्राणि शेषा रवेस्ती-
क्ष्णांशुर्हिमरश्मिजश्च सुहृदौ शेषाः समाः शीतगोः॥ जीवेंदूष्णकराः कुजस्य सुहृदो ज्ञोरिः सितार्की
समौ मित्रे सूर्यसितौ बुधस्य हिमगुः शत्रुः समाश्चापरे॥१६॥ सूरेः सौम्यसितावरी रविसुतो मध्यो परे ४
त्वन्यथा सौम्यार्की सुहृदौ समौ कुजगुरू शुक्रस्य शेषावरी॥ शुक्रज्ञौ सुहृदौ समः सुरगुरुः सौरस्य
चान्येरयो ये प्रोक्ताः सुहृदस्त्रिकोणभवनात्तेमी मयाकीर्तिताः॥१७॥ अन्योन्यस्य धनव्ययायसहजव्या-
पारबंधुस्थितास्तत्काले सुहृदः स्वतुंगभवनेप्येके रयस्त्वन्यथा॥ द्व्येकानुक्तभपान्सुहृत्सममरीन्सं

8

अयमंग विभागोभ्यां न इति प्रतीयते द्वादशधा निवेशाभावात् सारावली विरोधाच्च ॥ सारावल्यां तु ॥ मेषो मूर्धनि वृषभो
मुखगलयो रस ककुदे पादेषु ॥ मिथुनाख्यो दृष्टोरः पार्श्वे भुज कर्किटकोन्नेधरो ॥१॥ सिंहमृगो जघनं स्थपाक्षि मकर पा
स्थितौ युवतिचापौ ॥ ऊरुस्थितौ वृषप्रदेशौ स्फिक्युग्मजौ जानुके कौटीरौ च ॥२॥ मेषादिषु द्वादशधा कल्पिता तास्ते नाग चतुष्पदादीनां
वाशेषु मीन घट धर मकरा कामुक वृश्चिका नाम्ना ॥

चिंत्य नैसर्गिकीस्तत्काळतु पुनरुक्तानधि सुहृन्मित्रादिशिः कल्पयेत ॥१८॥ स्वोच्चसुहृत्स्वत्रिकोणनवांशैः स्था
नबळं स्वगृहोपगतैश्च ॥ दिक्षु बुधांगिरसौ रविभौमौ सूर्यसुतः सितशीतकरौ च ॥१९॥ उदगयने रविशीत
मयूखौ वक्रसमागमगाः परिशेषाः ॥ विपुळकरा युधि चोत्तरसंस्थाश्चेष्टितवीर्ययुताः परिकल्प्याः ॥२०॥
निशि शशिकुजसौराः सर्वदाज्ञो ह्नि चान्ये बहुळसितगताः स्युः क्रूरसौम्याः क्रमेण ॥ द्व्ययनदिवसहोरा
मासपैः काळवीर्यं शकबुगुरुशुक्रकाद्या वृद्धितो वीर्यवंतः ॥२१॥ इति वराहमिहिरकृतौ बृहज्जातके ग्रहयोनि
भेदो नाम द्वितीयः ॥ ॥ क्रूरग्रहैः सुबलिभिर्विबलैश्च सौम्यैः क्लीबे चतुष्टयगते तदवेक्षणाद्वा ॥ चंद्रोपग
द्विरसभागसमानरूपं सत्वं वदेद्यदि भवेत्स वियोनिसंज्ञः ॥१॥ पापा बलिनः स्वभागगाः पारक्ये विबला
श्च शोभनाः ॥ लग्नं च वियोनिसंज्ञकं दृष्ट्वा चापि वियोनिमादिशेत् ॥२॥ क्रियः शिरो वक्त्रगळौ वृषोन्ये
पादांसकं पृष्ठमुरोथ पार्श्वे ॥ कुक्षिस्त्वपानोंध्रयमेढ्रमुष्कौ ॥ स्फिक्पुच्छमित्याह चतुष्पदांगे ॥३॥

वे
लग्नांशकाद्ग्रहयोगेक्षणाद्वावर्णान्वदेद्बळयुक्ताद्वियोनौ॥दृष्ट्यासमान्प्रवदेत्स्वसंख्ययारेखांवदेत्स्मर
संस्थैश्चपृष्ठे॥४॥खगेदृकाणेबळसंयुतेनवाग्रहेणयुक्तेचरभांशकोदये॥बुधांशकेवाविहगाःस्थ
ळांबुजाःशनैश्चरेंद्वीक्षणयोगसंभवाः॥५॥होरेंदुसूरिरविभिर्विबलैस्तृणानांतोयेस्थळेतरुभ
वोंशकृतःप्रभेदः॥लग्नाद्ग्रहःस्थळजळर्क्षपतिस्तुयावांस्तावंतएवतरवःस्थळतोयजाताः॥६॥अं
तःसारान्जनयतिरविर्दुर्भगान्सूर्यपुत्रःक्षीरोपेतांस्तुहिनकिरणःकंटकाढ्यांश्चभौमः॥वागीशज्ञौ
सफळविफलान्पुष्पवृक्षांश्चशुक्रःस्निग्धानिंदुःकटुकविटपान्भूमिपुत्रश्चभूयः॥७॥शुभोशुभर्क्षे ८
रुचिरंकुभूमिजंकरोतिवृक्षंविपरीतमन्यथा॥परांशकेयावतिविच्युतःस्वकात्भवंतितुल्यास्तरव
स्तथाविधाः॥८॥इतिश्रीबृहज्जातकेवियोनिजन्माध्यायोनामतृतीयः॥ ॥कुजेंदुहेतुप्रतिमासमार्त
वंगतेतुपीडर्क्षमनुष्णदीधितौ॥अतोन्यथास्थेशुभपुंग्रहेक्षितेनरेणसंयोगमुपैतिकामिनी॥ १॥
स्थे

यथास्तराशिर्मिथुनं समेति तथैव वाच्यो मिथुनप्रयोगः ॥ असद्ग्रहालोकितसंयुतेस्ते सरोषईर्षैः सविला
सहासः ॥२॥ रवींदुशुक्रावनिजैः स्वभागगैर्गुरौ त्रिकोणोदयसंस्थितेपि वा ॥ भवत्यपत्यं हि विबीजि
नामिमे करा हिमांशोर्विदृशामिवाफलाः ॥३॥ दिवाकरेंद्वोः स्मरगौ कुजार्कजौ गदप्रदौ पुंगवयोषि
वृ.४ तोस्तदा ॥ व्ययस्वगौ मृत्युकरौ युतौ तथा तदैकदृष्ट्या मरणाय कल्पितौ ॥४॥ दिवार्कशुक्रौ पितृमातृसं
ज्ञितौ शनैश्चरेंदू निशि तद्विपर्ययात् ॥ पितृव्यमातृष्वसृसंज्ञितौ च तावथौजयुग्मर्क्षगतौ तयोः शुभौ
॥५॥ अभिलषद्भिरुदयर्क्षमसद्भिर्मरणमेति शुभदृष्टिमयातैः ॥ उदयराशिसहिते च यमे स्त्री वि
गलितोडुपतिभूसुतदृष्टे ॥६॥ पापद्वयमध्यसंस्थितौ लग्नेंदू न च सौम्यवीक्षितौ ॥ युगपत्पृथगेव वा
वदेन्नारी गर्भयुता विपद्यते ॥७॥ क्रूरे शशिनश्चतुर्थगे लग्नाद्वा निधनाश्रिते कुजे ॥ बंधूंत्यगयोः कुजा
र्कयोः क्षीणेंदौ निधनाय पूर्ववत् ॥८॥ उदयास्तगयोः कुजार्कयोर्निधनं शस्त्रकृतं वदेत्तदा ॥ मासा

धिपैतौ निपीडितेन कालैस्स्वभं स्यादिशेत्॥९॥ शशांकलग्नोपगतैः शुभग्रहै स्त्रिकोणजायार्थसुखा
स्पदस्थितैः॥ तृतीयलाभर्क्षगतैश्च पापकैः सुखी सगर्भो रविणानिरीक्षिते॥१०॥ ओजर्क्षे पुरुषांश
केषु बलिभिर्लग्नार्कगुर्विंदुभिः पुंजन्म प्रवदेत्समांशकगतैर्युग्मेषु तैर्योषिता॥ गुर्वर्कौ विषमेनरं
शशिसितौ वक्रश्च युग्मे स्त्रियं द्व्यंगस्था बुधवीक्षणाच्च यमलौ कुर्वंति पक्षे स्वके॥११॥ विहायलग्नं विष
मर्क्षसंस्थः सौरोपि पुंजन्मकरो विलग्नात्॥ प्रोक्तग्रहाणामवलोक्य वीर्यं वाच्यः प्रसूतौ पुरुषोंगना वा॥१२॥
अन्योन्यं यदि पश्यतः शशिरवी यद्यार्किसौम्यावपि वक्रो वा समगं दिनेशमसमे चंद्रोदयौ चेत्स्थितौ॥
युग्मौजर्क्षगतावपींदुशशिजौ भूम्यात्मजेनेक्षितौ पुंभागे सितलग्नशीतकिरणाः षट् क्लीबयोगाः
स्मृताः॥१३॥ युग्मे चंद्रसितौ तथौजभवने स्युर्ज्ञारिजीवोदया लग्नेंदू नृनिरीक्षितौ च समगौ
युग्मेषु वा प्राणिनः॥ कुर्युस्ते मिथुनं ग्रहोदयगतान् द्व्यंशांशकान् पश्यति स्वांशे ज्ञे त्रितयं ज्ञगांश

६

12

कवशाद्यकर्मैल्प मिश्रैः समं ॥१४॥ धनुर्धरस्यांत्यगते विलग्ने ग्रहैस्तदुच्चोपगतैर्बलिष्ठैः ॥ [illegible]नार्किणा वीर्ययु-
तेन दृष्टे संति प्रसूता अपि कोशसंस्थाः ॥१५॥ कुळल घनौकराश्छि चर्मी गज चेतनगः सितकुजजीवसू-
र्यचंद्रार्किबुधाः पुरतः ॥ उदयपचंद्रसूर्यनाथाः क्रमशो गदिता भवति शुभाशुभं मासाधिपतेः सदृश ॥१६॥
त्रिकोणगेहे विबलैस्ततापरैर्गुरौ बलिष्ठे द्विगुणस्तदा भवेत् ॥ अवागवीदावष्ठीनै र्न संधितेः शुभेक्षि-
तश्चेदस्ते गिरं चिरात् ॥१७॥ सौम्यद्वयं वीरविजराशिगौ चेत्सदुतो न जातः कुजः स्वकेशाभिनतु गमि
द्भास्करैयदृष्टे ॥ पंगुर्नीनेयम राशिकुजे वीक्षिते लग्नसंस्थे संघौ पापैः शशिनि च जडः स्यान्न चेत्सौम्य-
दृष्टः ॥१८॥ सौरेनाशीक दिवाकरदृष्टे वामनको मकरेस्य विलग्ने ॥ धीनवमोदयगेश्च दकाणे पाप-
युते रकुजो विशिराः स्यात् ॥१९॥ रविशशियुते सिंहलग्ने कुजार्कि निरीक्षिते नयनरहितः सौम्या-
सौम्यैः सबुद्बुदलोचनः ॥ व्ययगृहगतश्चंद्रो वामं दिनस्यपरं रविस्त्वशुभगदितायोगा याप्याश्च सर्वे

13

लिग्ने स्थिते ॥२०॥ तत्काळमिंदुसहितो द्विरसांशको यस्तत्तुल्यराशिसहिते पुरतः शशांके ॥ यावानुदेति दि
नरात्रिसमानभागस्तावद्गते दिननिशोः प्रवदंति जन्म ॥२१॥ उदयति मृदुभांशे सप्तमस्थे च मंदे यदि
भवति निषेकः सूतिरब्दत्रयेण ॥ शशिनि तु विधिरेष द्वादशेब्दे प्रकुर्यान्निगदितमिह चिंत्यं सूति
काले पि युक्त्या ॥२२॥ ॥इति श्रीबृहज्जातके निषेकाध्यायश्चतुर्थः ॥ ॥पितुर्जातः परोक्षस्य लग्नमिंदाव
पश्यति ॥ विदेशस्थस्य चरभे मध्याद्भ्रष्टे दिवाकरे ॥१॥ उदयस्थेपि वा मंदे कुजे वाऽस्तं समागते ॥
४ ×युग्मं× स्थिते वांतः क्षपानाथे शशांकसुतशुक्रयोः ॥२॥ शशांके पापलग्ने वा वृश्चिकेशत्रिभागगे ॥ शुभैः स्वाय
स्थितैर्जातः सर्पस्तद्वेष्टितोपि वा ॥३॥ चतुष्पदगते भानौ शेषैर्वीर्यसमन्वितैः ॥ द्वितनुस्थैश्च यमलौ भ
वतः कोशवेष्टितौ ॥४॥ छागसिंहवृषे लग्ने तत्स्थे सौरेथवा कुजे ॥ राश्यंशसदृशे गात्रे जायते नाळवे ७
ष्टितः ॥५॥ नलग्नमिंदुं च गुरुर्निरीक्षते न वा शशांकं रविणा समागतं ॥ सपापकोर्केण युतोथवा शशी

परेणजाते प्रवदंति निश्चयात् ॥६॥ क्रूरर्क्षगतावशोभनौ सूर्याद्यूननवात्मजस्थितौ ॥ बद्धस्तु पिता विदेशगः स्ववा
राशिवशाद्वा पथि ॥७॥ पूर्णे शशिनि स्वराशिगे सौम्ये लग्नगते श्च सुखे ॥ लग्ने जलजेस्तगेपि वा चंद्रे पोत
गता प्रसूयते ॥८॥ आप्योदयमाप्यगः शशी संपूर्णः समवेक्षतेऽथवा ॥ मेषूरणबंधुलग्नगः स्यात्सूतिः सलिले
न संशयः ॥९॥ उदयोडुपयोर्व्ययस्थिते गुप्त्यां पापनिरीक्षिते यमे ॥ अलिकर्किंयुते विलग्नगे सौरे शीतकरेक्षितेवटे
॥१०॥ मंदे कुगते विलग्नगे बुधसूर्येंदुनिरीक्षिते क्रमात् ॥ क्रीडालवने सुरालये सोखरभूमिषु च प्रसूयते ॥११॥
नृलग्नगं प्रेक्ष्य कुजः श्मशाने रम्ये सितेंदू गुरुरग्निहोत्रे ॥ रविर्नरेंद्रामरगोकुलेषु शिल्पालये ज्ञः प्रसवं करो
ति ॥१२॥ राश्यंशसमानगोचरे मार्गे जन्म चरे स्थिरे गृहे ॥ स्वर्क्षांशगते स्वमंदिरे बलयोगात्फलमंशकर्क्षयोः ॥१३॥
आरार्कजयोस्त्रिकोणगे चंद्रे स्यच विसृज्यते बया ॥ दृष्टेमरराजमंत्रिणा दीर्घायुः सुखवांश्च स स्मृतः ॥१४॥ पापेक्षि
ते तुहिनगावुदये कुजे स्ते त्यक्तो विनश्यति कुजार्कजयोस्तथाये ॥ सौम्ये पि पश्यति तथाविधहस्तमेति सौम्ये

गर्भायो ४

बृ १

नयेपिपरदृस्तागतोप्यनायुः॥१५॥पितृमातृगृहेषुतद्बलात्तरुशालादिषुनीचगैःशुभैः॥यदिनैकगतैस्तुवी
क्षितौलग्नेंदूविजनेप्रसूयते॥१६॥मंदर्क्षांशेशशिनिहिबुकेमंददृष्टेब्जगेवातद्युक्तेवातमसिशयनंनी
चसंस्थैश्चभूमौ॥यद्वद्राशिर्व्रजतिहरिजंगर्भमोक्षस्तुतद्वत्पापैश्चंद्रस्मरसुखगतैःक्लेशमाहुर्जनन्याः॥१७॥
स्नेहःशशितोदयात्तुवर्तिर्दीपोर्कयुक्तर्क्षवशाच्चराद्यैः॥द्वारंचतद्वास्तुनिकेंद्रसंस्थैर्ज्ञेयंग्रहैर्वीर्यस
मन्वितैर्वा॥१८॥जीर्णंसंस्कृतमर्कजेक्षितिसुतेदग्धंनवंशीतगौकाष्ठाढ्यंनदृढंरवौशशिसुतेनैकशिल्प्यु
द्भवं॥रम्यंचित्रयुतंनवंचभृगुजेजीवेदृढंमंदिरंचक्रस्थैश्चयथोपदेशरचनांसामंतपूर्वांवदेत्॥१९॥मेष
कुलीरतुलालिघटैःप्रागुत्तरतोगुरुसौम्यगृहेषु॥पश्चिमतश्चवृषेणनिवासोदक्षिणभागकरौमृगसिंहौ
॥२०॥प्राच्यादिगृहेक्रियादयोद्वौद्वौकोणगताद्विमूर्तयः॥शय्यास्वपिवास्तुवद्वदेत्पादैःषट्त्रिनवांत्यसं
स्थितैः॥२१॥चंद्रलग्नांतरगतैर्गृहैःस्युरुपसूतिकाः॥बहिरंतश्चचक्रार्द्धेदृश्यादृश्येन्यथापरे॥२२॥लग्न

उदिते लग्ने दितद्रेष्काणवद्रेष्काणादृगाननं

४ = स्वराशौ स्वनवांशे स्थितः स्थिरराशौ स्थिरांशे स्थितो वा सतो स्थे = वमांशं सस्यं मदक्षय भागेषु भागेषु ज्ञातव्यं

= कृष्णमरुत्तिलल क्ष्मादि वा करोति। योगद्वयान्यथाभावे आगंतुकं = ३

नवांशपतुल्य तनुः स्याद्वीर्ययुतग्रहतुल्य तनुर्वा। चंद्रसमेतनवांशपवर्णः कादिविलग्नविभक्तगात्रः॥२३॥

कं दृक् श्रोत्र नसा कपोल हनवो वक्त्रं च होरादयस्ते कंठांसक बाहु पार्श्वहृदय क्रोडानि नाभिस्ततः॥ बस्ति

लिंगगुदे ततश्च वृषणा ऊरू ततो जानुनी जंघांघ्रीत्युभयत्र वाममुदितैर्द्रेकाण भागैस्त्रिधा॥२४॥ तस्मिन्पाप

युते व्रणः शुभयुते दृष्टे लक्ष्मादिशेत् स्वर्क्षांशे स्थिरसंयुते च सहजः स्यादन्यथागंतुकः॥ मंदेश्मानिलजोग्निश

स्त्रविषजो भौमे बुधे भूभवः सूर्ये काष्टचतुष्पदेन हिमगौ शृंग्यब्जजोन्यैः शुभं॥२५॥ समनुपतिता यस्मिन्भा

गे त्रयः सबुधा ग्रहा भवति नियमात्तस्यावाप्तिः शुभेष्वशुभेषु वा॥ व्रणकृदशुभः षष्ठे देहे तनोर्भसमाश्रि

ते तिलकमसकृद्दृष्टः सौम्यैर्युतश्च स लक्ष्मवान्॥२६॥ ॥ इति बृहज्जातके सूतिकाध्यायः॥ ॥ संध्यायां हिम

दीधिति होरा पापैर्भांतगते मरणाय॥ प्रत्येकं शशिपापसमेतैः केंद्रैः स विनाशमुपेति॥१॥ चक्रस्य पूर्वापर

भागगेषु क्रूरेषु सौम्येषु च कीटलग्ने॥ क्षिप्रं विनाशं समुपैति जातः पापैर्विलग्नास्तमयाभितश्च॥२॥ पापा

दे ९

बुदयास्तगतौ क्रूरेण युतश्च शशी ।। दृष्टश्च शुभैर्न्न यदा मृत्युश्च भवेदचिरात ।। क्षीणे हिमगौ व्ययगे पा-
पैरुदयाष्टमगे ।। ३ ।। केंद्रेषु शुभाश्च न चेत् क्षिप्रं निधनं प्रवदेत ।। ४ ।। क्रूरसंयुतः शशी स्मरान्त्यमृत्यु-
लग्नगः ।। कंटकाद्बहिः शुभैरवीक्षितश्च मृत्युदः ।। ५ ।। शशिन्यरिविनाशगे निधनमाशु पापेक्षिते
शुभैरथ समाष्टकं दलमतश्च मिश्रैः स्थितिः ।। असद्भिरवलोकिते बलिभिरत्र मासं कळत्रसहि- शुभै
ते च पापविजिते विलग्नाधिपे ।। ६ ।। लग्ने क्षीणे शशिनि निधनरंध्रकेंद्रेषु पापैः पापांतस्थे च वि-
धनरिपुव्ययस्थोऽथवा चंद्रे ।। एवं लग्ने भवति मदनच्छिद्रसंस्थैश्च पापैर्मात्रा सार्द्धं यदि न च शु-
भैर्वीक्षितः शक्तिमद्भिः ।। ७ ।। राश्यंतगे सद्भिरवीक्ष्यमाणे चंद्रे त्रिकोणोपगतैश्च पापैः ।। प्राणैः ९
या प्रयात्याशु शिशुर्वियोगमस्ते च पापैस्तुहिनांशुलग्ने ।। ८ ।। अथ भसंधितियस्तो चंद्रे कुजे निधना-
श्रिते जननिसुतयोर्मृत्युर्लग्ने रवौ तु स शस्त्रजः ।। उदयति रवौ शीतांशौ वा त्रिकोणविनाशगे
शी

र्निधनमशुभैर्वीर्योपेतैः शुभैरयुते सिते ९॥ असितरविशशांकभूमिजैर्व्ययनवमोदयनेधना
श्रितैः॥ भवतिमरणमाशुदेहिनां यदि गुरुणा बलिनानवीक्षितां १०॥ सुतमदननवांत्यल
ग्नरंध्रेष्वशुभयुतोमरणाय शीतरश्मिः॥ भृगुसुतशशिपुत्रदेवपूज्यैर्यदिबलिभिर्नयु
तोऽवलोकितो वा॥११॥ योगेस्थानंगतवतिबलिनश्चंद्रे स्वं वा तनुगृहमथवा॥ पापैर्दृष्टे बलव
ति मरणं वर्षस्यांतः किलमुनिगदितं॥१२॥ इति बृहज्जातके रिष्टाध्यायः॥६॥ मययवनम
णित्थशक्तिपूर्वैर्दिवसकरादिषु वत्सराः प्रदिष्टाः॥ नवतिथिविषयाश्विभूतरुद्रदशाः सहि ४
हिता दशभिः स्वतुंगभेषु॥१॥ नीचेऽतोऽर्द्धं ह्रसति हि ततश्चांतरस्थेऽनुपातो होरा त्वंशप्रति
ममपरे राशितुल्यं वदंति॥ हित्वा वक्रं रिपुगृहगतैर्हीयते स्वत्रिभागः सूर्योच्छिन्नद्युतिषु च
दलं प्रोज्झ्य शुक्रार्कपुत्रौ॥२॥ सर्वार्धत्रिचरणपंचषष्ठभागाः क्षीयंते व्ययभवनादसत्सु वामं॥

सचरस्थंदृष्ट्रसतितथैकराशिगा नामेको द्वौ हरति बली तथाह सत्यः ॥३॥ सार्द्धोदितोदितनवां
शहता त्समरसाद्भागाष्टयुक्तशतसंख्यतैपैतिनाशी ॥ क्रूरे विलग्नसहिते विधिनात्वनेन सौम्ये
क्षिते दलमतः प्रचयं प्रयाति ॥४॥ सूर्यापष्टिर्द्विघ्नी १२० मनुजकरिणांपंचचानिशाहया
नां द्वात्रिंशत्खरकरभयोः पंचकं दति ॥ विरूपास्साप्यायुर्वर्षमहिषयोर्द्वादशश्वनः स्मृतं
छागादीनां दशकसहिताः षड्परमं ॥५॥ अनिमिषपरमांशके विलग्नेशशितनयेगविपं
चवर्गलिप्ते ॥ भवतिहिपरमायुषः प्रमाणं यदि सहिताः सकलाश्चतुंगभेषु ॥६॥ आयुर्दायं
विष्णुगुप्तोपिचैवं देवस्वामी सिद्धसेनश्च चक्रे ॥ दोषश्चेषां जायते ष्टावरिष्टं हित्वानायुर्विंशतेः
स्पष्टमायु र चं मं छि ह श्रु श रु योगा स्यादधस्तात् ॥७॥ यस्मिन्योगे पूर्णमायुः प्रदिष्टं तस्मिन्न
१२ ॥७ ७ १५ २१ १६ ९ १२ प्रोक्तं चक्रवर्तित्वमन्यैः ॥ प्रत्यस्सोयीतेष्वदोषोपरो पिठीवंसायुः
००० ६ ६०० ०० ०० ००
०० ६ ५०० ०० ०० ०० ५

चि

१०

१

हित्वाव कर्मिसाद्दिनास्सर्वसंस्कृतिः ४

पूर्णमार्यैर्विनापि ॥८॥ स्वमतेन किलाह जीवशर्मा ग्रहदायं परमायुषः स्वरांशं ॥ ग्रहभुक्त
नवांशराशितुल्यं बहुसाम्यं समुपैति सत्यवाक्यं ॥९॥ सत्योक्ते ग्रहमिष्टं लिप्ती कृत्वा शतद्वयेना
हृते ॥ मंडळभागविशुद्धे ऽब्दाः स्युः शेषात्तु मासाद्याः ॥१०॥ स्वतुंगवक्रोपगतैस्त्रिसंगुणं द्विरु
सत्याचार्य त्तमस्वांशकभत्रिभागगैः ॥ इयान्विशेषस्तु भदंतभाषिते समानमन्यत्प्रथमेप्युदीरितं ॥११॥
किंत्वत्र भांशप्रतिमं ददाति वीर्यान्वितो राशिसमं च होरा ॥ क्रूरोदये योपचयः स नात्र कार्यश्च
नाब्दैः प्रथमोपदिष्टैः ॥१२॥ सत्योपदेशो वरमत्र किंतु कुर्वंत्ययोग्यं बहुवर्गणाभिः ॥ आचार्य
कत्वं तु बहुघ्नतायामेकं तु यद्भूरि तदेव कार्यं ॥१३॥ गुरुशशिसहिते कुळीरलग्ने शशितनये भृगुजे
च केंद्रयाते ॥ भवरिपुसहजोपगैश्च शेषैरमितमिहायुरनुक्रमाद्विना स्यात् ॥१४॥ इति श्रीबृहज्जा

तके आयुर्दायाध्यायः ॥७॥ उदयमीरविशशांकप्राणिकेंद्रादिसंस्थाः प्रथमवयसिमध्येंत्येचददुः
फलानि ॥ नहि नफलविपाकः केंद्रसंस्थाद्यभावे भवति हि फलपक्तिः पूर्वमापोक्लिमेपि ॥१॥ आयुः
कृतं येन हि यत्तदेव कल्प्या दशा सा प्रबलस्य पूर्वा ॥ साम्ये बहूनां बहुवर्षदस्य तेषां च साम्ये प्र
थमोदितस्य ॥२॥ एकर्क्षगोर्द्धमपहृत्य ददाति तु स्वंत्र्यंशं त्रिकोणगृहगः स्मरगः स्मरांशं ॥ पा
दं फलस्य चतुरस्रगतः सहोरास्त्वेवं परस्परगताः परिपाचयंति ॥३॥ स्थानान्यथैतानि सवर्ण
यित्वा सर्वाण्यधःछेदविवर्जितानि ॥ दशाब्दपिंडे गुणको यथांशं छेदस्तदैक्येन दशाप्रभे ११
दः ॥४॥ सम्यग्बलिनः स्वतुंगभागे संपूर्णा बलवर्जितस्य रिक्ता ॥ नीचांशगतस्य शत्रुभागे
ज्ञेयानिष्टफला दशाप्रसूतौ ॥५॥ नष्टस्य तुंगादवरोहिसंज्ञा मध्या भवेत्सा सुहृदुच्चभांशे ॥

आरोहिणी निम्नपरिच्युतस्य नीचारिभागेषु धमाप्रवेत्सा ॥ ६ ॥ नीचारिभागसमवेते स्थिते स्यद्रात्तेय
हे मिश्रफला प्रदिष्टा ॥ स्वांशान्तरूपाणि फलान्यथैषां दृशो सुवक्ष्यामि फलोपयोगं ॥ ७ ॥ उभये
धममध्यपूजिता द्रेक्काणे श्चरभेक्योत्क्रमात ॥ अष्टभेष्टसमाः स्थिरे क्रमाद्धोराद्याः परिक
ल्पितादशा ॥ ८ ॥ एकं द्वौ नव विंशति धृति कृती पंचाशदेषां क्रमा चंद्रारेंदुजशुक्रजीवदिनकृ
द्दैवाकरीणां समाः ॥ स्वैः स्वैः पुष्टफलानि सर्गजनितैः पक्तिर्दशायाः क्रमादंते लग्नदशा शुभेति
यवना नेच्छंति केचित्तथा ॥ ९ ॥ पाकस्वामिनि लग्नगे सुहृदि वा वर्गैस्य सौम्यैपि वा प्रारब्धा शुभदा
दशास्त्रिदशषट्लाभेषु वा पाकपे ॥ मित्रोच्चोपचयत्रिकोणमदने पाकेश्वरस्य स्थितश्चंद्रः सत्फ
लबोधनानि कुरुते पापानि चातोन्यथा ॥ १० ॥ प्रारब्धा हिमगोर्दशोदे स्वगृहगमानार्थसौख्या
वहा कौजे दूषयति स्त्रियं बुधगृहे विद्या सुहृद्वित्तदा ॥ दुर्गारण्यप[illegible]थौयेदषिकपीस्सिहे

ळ

सितसैन्नदा कुस्त्रीदास्रगअंभयोर्लरागर्हेमानार्थसौख्यावहा ॥११॥ सौर्यस्थेनरवदूतचर्म
कनककौर्या धभ्रपार्हवैस्तो दण्डं धैर्यमजस्त्रमुद्यमरतिः ख्यातिः प्रतापोन्नतिः ॥ भार्यापुत्रध
नारिशस्त्रकुतश्रुक्रभ्रपोडुवा व्यापदस्त्यागीपापरतिः स्वाप्तसक्रव्हो ह्लकोडपीडामया ॥१२॥
इंदोः आप्यदशां फलानि लभते मैत्रं द्विजात्युद्भवानी लक्ष्मीर विकारवस्त्रजकुसुमक्रीडारति
र्व्या न्भुश्रमैः ॥ निद्रालस्यमृदुद्विजामररतिः स्त्रीजन्ममेधाविताकीर्त्यैर्यौपचयक्षयौ च बलि
म्निवैरं स्वपसेवा च ॥१३॥ भौमस्यारिविमर्दभूपरसहजक्षित्याधिकौजैर्धनी पद्मेषःस्तुतहा ॥१२॥
मित्रसुहृज्जैर्विद्रुमरुह्वेषिता ॥ त्यल्वास्त्रकुज्वरभंगपित्तजनितारोगाः परस्त्रीरताप्रीतिः
पापरतैरधर्मनिरतिः पारुष्यतैक्ष्ण्यानि च ॥१४॥ बौध्यां दो स्सुहृद्भुरा द्विजधनं विद्वत्प्रसंस्ता
कौंस्यी१८ यशोयुक्तिद्रव्यसुवर्णवेसर महीसौभाग्यसौख्याप्तयः ॥ हास्योपासनकौशल्यमतिश्चयोधर्मक्रियासिद्ध

यः पारुष्यंभ्रमबंधमानसरुजः पीडाच धातुत्रयात् ॥१५॥ जैव्यां मानगुणोदयोमतिचयः कीर्तिः प्रतापोन्नतिर्मा
हात्म्यैर्यमनमंत्रनीतिनृपतिस्वाध्यायमंत्रैर्द्धनं ॥ हेमाश्वात्मजकुंजरांबरचयः प्रीतिश्च सद्भूमिपैः सूक्ष्मोहारग
हनाद्युमः श्रवणरुग्वैरं विधर्माश्रितैः ॥१६॥ शौक्र्यां गीतरतिप्रमोदसुरभिद्रव्यान्नपानां
बरस्त्रीरत्नद्युतिमन्मथोर्थ्वंमंत्रैभोपकरणज्ञानेष्टमित्रागमाः ॥ कौशल्यं क्रयविक्रये कृषिनि
धिप्राप्तिर्धनस्यागमो हृद्दौर्बज्ञानिरीवधर्मरहितैर्वैरंश्रचः स्नेहतः ॥१७॥ सौरीं प्राप्य खरोष्ट्र
पक्षिमहिषीवृद्धांगनावाप्तयः श्रेणीग्रामपुराधिकारजनितापूजाकुधान्यागमः ॥ श्लेष्मेर्ष्यानिलकोपमो
हमलिन। व्यापत्तितंद्राश्रमान्भृत्यापत्यकलत्रभर्त्सनमपिप्राप्नोतिचव्यंगतौ ॥१८॥ दशासु शस्तासु शुभानि
कुर्वंत्यनिष्टास्वशुभानि चैवं ॥ मिश्रासु मिश्राणि दशाफलानि होराफलं लग्नपतेः समा
नं ॥१९॥ [illegible]ध्याये यस्य च द्रव्यतुल्यं कर्माजीवो यस्य यश्चोपदिष्टः ॥ भावस्थानालोक

योगोङ्गवंयत्नात्सर्वे तस्य योज्यं दशायां ॥२०॥ छायां महाभूतकृतां च सर्वेऽभिव्यंजयंतिस्य दशा
मवाप्य ॥ घां घ्वग्निवाय्वंबरजान्गुणाश्च नासास्यदृक्त्वक्श्रवणानुमेयान् ॥२१॥ छाया शुभा
शुभफलानि निवेदयंती लक्ष्या मनुष्यपशुपक्षिषु लक्षणज्ञैः ॥ तेजोगुणान्बहिरपि प्रविका
शयंती दीपप्रभास्फटिकरत्नघटस्थितेव ॥२२॥ स्निग्धद्विजत्वङ्नखरोमकेशा छाया सुगंधा
च मही समुत्था ॥ तुष्ट्यर्थलाभाभ्युदयान्करोति धर्मस्य चाहन्यहनि प्रवृद्धिं ॥२३॥ स्निग्धा
सिताच्छहरिता नयनाभिरामा सौभाग्यमार्दवसुखाभ्युदयान्करोति ॥ सर्वार्थसिद्धि
जननी जननीव चाप्या छाया फलं तनुभृतां शुभमादधाति ॥२४॥ चंडाधृष्या पद्महेमाग्नि १३
वर्णायुक्ता तेजोविक्रमैः सप्रतापैः ॥ आग्नेयीति प्राणिनां स्याज्जयाय क्षिप्रं सिद्धिं वांछितार्थस्य धत्ते ॥२५॥

26

मलिनपरुषकृष्णापापगंधानिलोछा जनयति बहुरोगं व्याध्यनर्थार्थनाशान् ॥ स्फटिकसदृशव
र्णाभाग्ययुक्तात्युदारा निधिरिव गगनोछा श्रेयसी स्वछवर्णा ॥२६॥ उक्तफलदशायां तारछावांतरा
सा बहुजनयति पुंसां सौख्यमर्थागमं च ॥ कथितफलविपाकेस्तर्कयेद्वर्त्तमानां परिणमतिफ
लोक्तिः स्वप्नचिंतास्ववीर्यैः ॥२७॥ एकग्रहस्य सदृशे फलयोर्विरोधे नाशं वदेद्यदधिकं परिप
च्यते तत् ॥ नान्यो ग्रहः सदृशमन्यफलं हि नस्तिस्वां स्वां दशामुपगताः स्वफलप्रदाः स्युः ॥२८॥ ध
इति श्रीबृहज्जातके दशापाकाध्यायोष्टमः ॥ ॥ स्यादर्कः प्रथमायबंधुनिधनद्व्याज्ञातपोद्यून
गो १।११।४।८।२।१०।९।७। वक्रात्स्वादिवतद्वदेवरविजाछुक्रात्स्मरांत्यारिगः ७।१२।६। जीवा
द्धर्मसुतायशत्रुषु ९।५।११।६। दशाद्यायारिगः १०।३।११।६। शीतगोस्त्रोध्वांस्ततपः सुतेषु ११०

बृ॰ जा॰

३।११।६।१२।९।५। चबुधाल्लग्नात्सबंधे स्युगः १०।३।११।६।४।१२॥१७॥ लग्नात्षड्द्वित्रिदशाय
गः ६।३।१०।११ स्वधनधीधर्मेषु चाराच्छशी स्यात्सास्त्रादिषु साष्टसप्तसु रवेः षट्त्र्यायधी
स्थोयमारः॥ धीत्र्यायाष्टमकंटकेषु ५।३।११।८।१।४।७।१० शशिजाज्जीवाद्व्ययायाष्टगः १४
केंद्रस्थश्च सितात्तु धर्मसुखधीत्र्यायास्पदानंगगः॥२॥ वक्रात्स्वपचयेष्विनात्सतनये ३।६
द्वि ४ १०।११।५ धीद्याधिके षड्द्यायेश्च ज्ञाद्द्विफखेषु केंद्रनिधनप्राप्त्यर्थगः ।१।४।७।१०।८।११।२।
स्वाच्छुभः॥ धर्माद्याष्टमकेंद्रगो ९।११।८।१।४।७।१०।र्कतनयात्स्वज्ञात्षड्द्विधीस्त्वाभगः ६।३।५।
११। शुक्रात्सद्व्ययलाभमृत्युषु ६।१२।११।८। गुरोः कर्मस्वलाभारिषु १०।१२।११।६॥३॥ धी
द्यायाष्टतपःसुखेषु च स्वजात् २।१।११।८।९।४।३।५। सव्यात्मजे षिडजः साङ्गाङ्गेषु यमारयोर्व्य

घा २

१२ ६ १२ ८ २ ३
यरिकुर्योष्यष्टगो वाक्पते: ।। धर्मायारिसुत व्यये कुज १।११।६।५।१२। सविछु: स्यात्साद्ये कर्मे त्रिग:
षट्स्थाया ष्टसुखवास्पदे कु ६।२।११।८।४।१०। हिमगो: साद्ये कु लग्नाछु भृगु ४।। दिकूस्थाद्यांष्टमदा
यबंधु १०।२।१।८।७।११।४ कुजे जातस्यात्सौत्रि केषष्ठे गिरा: १०।२।१।८।७।११।५।३। स्पूर्योत्सत्रितपस्सु
धी १०।२।१।८।७।११।४।३।९। स्वनवदिक्लाभारिगो ५।२।९।१०।११।६। भार्गवात्।। आयायार्थन
वा सै गु ७।११।२।९।५। हिमगोर्मदात्त्रिषट्धी व्यये ३।८।५।१२। दिग्धीषट्स्वसुखाय पूर्वेनवगो
१०।५।६।२।४।११।१।९।७। ज्ञात्सस्मरस्थोदये १०।५।६।२।४।११।१।९।७।।५।। लग्नादास्तुतलाभ
धनववे सा से शशी कात्सित: स्यात्साङ्गे कुसुखत्रिधीनवदशाछिद्रात्त्रिग: ४।३।५।९।१०
१८।११। सूर्यजात् । धायव्ययगो ८।११।१२ सैवैर्नवदशाप्राप्यषष्ठधीस्थे ९।१०।११।८।५ गुरोर्ज्ञी
२ वै
गु

[illegible]

द्वी आयनवारिगपा३।११।१०।६ हस्त्रिनवषट् ३।९।६ पुत्रागमीत्ये ५।११।१२ कुजात्म॥६॥ मंदः स्वात्रिसुताय
रिःफुगः ५।११।१२।६। शुभः स्वाद्गीत्यगो ३।५।११।९।१०।१२ रक्तमिज्जात्रकेंद्राया ६ धने धिनो ११।८।७
१०।११।८।२।३ उपचये धा द्वेसुरवे चोदयात् ३।६।१०।११।१४॥ धर्मायारिदशांत्यमृत्युषु ९।११।६।८।
१।१०।१२।८ बुधाच्छ्द्धादिषट् ~~[illegible]~~ स्वाष्टगः ३।६।११। षष्ठीत्यायगतः ६।१२।११। सितान्तोः सुर
गुरोः प्राप्य स्वधीरान्ध्रफु॥११।१२।५।८।७॥ इति निगदितमिष्टं नेष्टमन्यद्धि शेषादधिकफलवि
पाकं जन्मभावेत्र दद्युः॥ उपचयगृहमित्रस्वोच्चगैः पुष्टमिष्टं त्वपचयगृहनीचास्तारिगैर्नेष्ट
संपत्॥१०॥ इति अष्टकवर्गाध्यायः॥ अथाखिलः पितृपितृपत्नि मातुलमित्रभ्रातृस्त्रीभृतकजन्माद्दिवा
कराद्यैः॥ होरेंद्वोर्दशमगतैर्विकल्पनीया मेदंकास्पदपतिगौरनाथवृत्या॥१॥ अर्कांशे तृणकनको
र्णान्तेषड्जाद्यैश्च द्वादशोकृशिजलजांगनाश्रयाश्च॥ धातुअग्निप्रहरणसाहसैः कुजांशे सौम्यांशे लिपि

जानकी
राम
१५

30

गणितादिकाव्यशिल्पैः॥२॥जीवांशेद्विजविबुधाकरादिधर्मैः काव्यांशेमणिरजतादिगोमहिष्यैः॥सौ
रांशेश्रमवधभारनीचशिल्पैः कर्मेशाधिपतिनवांशकर्मसिद्धिः॥३॥मित्रारिस्वगृहगतैस्ततस्त
दर्थंतुंगस्थेबलिनिचभास्करेस्ववीर्यात्॥आयस्थैरुदयधनाश्रितैश्चसौम्यैः संचिंत्यंबलसहि
तैरनेकधास्वम्॥४॥ ॥इतिश्रीबृहज्जातकेवराहमिहिरकृतौकर्माजीवोनामदशमोध्यायः॥ ॥प्राहुर्य
हीप५ वनाःस्वतुंगगैःक्रूरैःक्रूरमतिर्मंति॥क्रूरैस्तनजीवशर्मणःपक्षेक्षित्यधिपःप्रजायते॥१॥वक्रार्कजार्कगुरुभिःस
कलैस्त्रिभिर्वास्वोच्चेषुषोडशनृपाःकथितैकलग्ने॥द्व्येकाश्रितेषुचतथैकतमेविलग्नेस्वक्षेत्रगेशशिनि
षोडशभूमिपाःस्युः॥२॥वर्गोत्तमगतेलग्नेचंद्रेवाचंद्रवर्जितैः॥चतुराद्यैर्ग्रहैर्दृष्टैर्नृपाद्वाविंशतिःस्मृ
ताः॥३॥यमेकुंभेर्केजेगविशशिनितैरेवतनुगैर्नृयुक्सिंहालिस्थैःशशिजगुरुवक्रैर्नृपतयः॥यमे
दूतुंगेगेसवितृशशिजौषष्ठभवनेतुलाजेंदुक्षेत्रैःससितकुजजीवैश्चनरपौ॥४॥कुजेतुंगेर्केंदौ

कन्यायां१=

31

धैनुषि यमलग्ने चक्रपतिः पतिर्भूमेश्चान्यः क्षितिसुतविलग्ने सान्द्रान्निनि॥ सचंद्रे सौरे स्ते सुरपतिगुरौ
चापधरगे स्वतुंगस्थे ज्ञाना बुदयमुपयाते क्षितिपतिः॥५॥ वृषे सेंदौ लग्ने सवितृगुरुतीक्ष्णांशुतनयैः सु
हृज्जायाखस्थै र्भवति नियमान्मानवपतिः॥ मृगे मंदे लग्ने सहजरिपुधर्मव्ययगतैः शशांकाद्यैः ख्यातः पृ
थुगुणयशाः पुंगवपतिः॥६॥ हये सेंदौ जीवे मृगमुखगते भूमितनये स्वतुंगस्थौ लग्ने भृगुजशशिजाव
वनृपती॥ सुतस्थो वक्रार्की गुरुशशिसितानाश्वापि हिबुके बुधे कन्यालग्ने भवति हि नृपोन्यो पि गुण
वान्॥७॥ वृषे सेंदौ लग्ने घटमृगमृगेंद्रेषु सहितैर्यमारार्के र्योगः खलु सकलमनुजः शास्ति वसुधां॥ अजे
सारे मूर्तौ शशिगृहगते चामरगुरौ सुरेज्ये वा लग्ने धरणिपतिरन्यो पि गुणवान्॥८॥ कर्किणि लग्ने
तत्स्थे जीवे चंद्रासितज्ञैरायप्राप्तैः॥ मेषगतेऽर्के जातं विंद्याद्विक्रमयुक्तं पृथ्वीनाथं॥९॥ मृगमुखेऽर्कतन
ये तनुसंस्थे त्रियजोलीरहरयोधिपयुक्ताः॥ मिथुनतौलिसहितौ बुधशुक्रौ यदि तदा पृथुयशाः पृथिवीशः॥१०॥ १५

स्वोच्चसंस्थे बुधे लग्ने भृगौ मेषूरणाश्रिते ॥ सजीवेऽस्ते निशानाथे राजा मंदारयोः सुते ॥११॥ अपि खलकुलजाता
मानवा राज्यभाजः किमुत नृपकुलोत्थाः प्रोक्तभूपालयोगैः ॥ नृपतिकुलसमुत्थाः पार्थिवा वक्ष्यमाणैर्भव
ति नृपतितुल्यास्तेषु भूपालपुत्राः ॥१२॥ स्वोच्चस्वत्रिकोणगैर्बलिष्ठैः ख्याद्यैर्भूपतिवंशराजा नरेंद्राः ॥ पंचा
दिभिरन्यवंशजाता हीनैर्वित्तयुता न भूमिपालाः ॥१३॥ लेयस्थे कुजे दोलग्ने गोमे स्वोच्चे ॐ ने मंदे ॥ चा
पप्राप्ते जीवे राज्ञः पुत्रं विंद्यात्पृथ्वीनाथं ॥१४॥ स्वर्क्षे शुक्रे पाताळस्थे धर्मस्थानप्राप्ते चंद्रे ॥ दुश्चिक्यो ग
प्राप्तिप्राप्तेः शेषैर्जातः स्वामी भूमेः ॥१५॥ सौम्ये वीर्ययुते तनुयुक्ते वीर्याढ्ये च शुभे शुभयाते ॥ धर्मार्थोपच
यस्थैश्व शेषैर्धर्मात्मा नृपजः पृथिवीन्द्राः ॥१६॥ वृषोदये मूर्तिधनारिलाभगैः शशांकजीवार्कसुता परैर्नृ
पः ॥ सुखे गुरौ खे शशिनि तीक्ष्णदीधितौ यमोदये लाभगते नृपोपरैः ॥१७॥ मेषूरणाय तनुगाः शशिमंदजी
वाज्ञारो धने सितरवी हिबुके नरेंद्रं ॥ वक्रासितौ शशिसुरेज्य सितार्कसौम्या होरासुखास्तसुतखापि

मनाः प्रजेशैः ॥१८॥ कर्मलग्नयुतपाकदशायां राज्यलब्धिरथवा प्रबलस्य ॥ शत्रुनीचगृहयातदशायां छिद्रसं
श्रयदशा परिकल्प्या ॥१९॥ गुरुसितबुधलग्ने सप्तमस्थेर्कपुत्रे वियति दिवसनाथे भोगिनां जन्म विंद्या
त् ॥ शुभबलयुतकेंद्रैः क्रूरभस्थैश्च पापैर्व्रजति शबरदस्युस्वामितामर्थभाक्च ॥२०॥ ॥इति श्री बृहज्जा
तके राजयोगाध्यायः ॥ ॥नवदिग्वसुवह्निकाग्निवेदैर्गुणिता द्वित्रिचतुर्विकल्पजाः स्युः ॥ यवनैस्त्रिगुणा
हि षट्शती सा कथिता विस्तरतोत्र तत्समासः ॥१॥ रज्जुर्मुसलं नलश्चराद्यैः सत्यस्त्वाश्रयजान् जगाद यो
गान् ॥ केंद्रैः सदसद्युतैर्दलाख्यौ स्रक्सर्पौ कथितौ पराशरेण ॥२॥ योगा व्रजंत्याश्रयजाः समत्वं यवा
ब्जवज्राण्डजगोलकाद्यैः ॥ केंद्रोपगैः प्रोक्तफलौ दलाख्यावित्याहुरन्ये न पृथक्फलौ तौ ॥३॥ आस
न्नकेंद्रभवनद्वयगैर्गदाख्यस्तन्वस्तगैश्च शकटं विहगं च बंधौ ॥ शृंगाटकं नवमपंचमलग्नसं
स्थैर्लग्नान्यगैर्हलमिति प्रवदंति संतः ॥४॥ शकटाण्डजवच्छुभाशुभैर्वज्रं तद्विपरीतगैर्यवः ॥ कमल

३७

तुर्विमिश्रसंस्थितैर्वापीनद्यदि केंद्रबाह्यतः ॥५॥ पूर्वशास्त्रानुसारेणमयावज्रादयस्कृताः ॥ चतुर्थ
भवनेस्त्र्यात्तृसितोभवतः कथ्यं ॥६॥ कंटकादिप्रवृत्तेस्माच्चतुर्गृहगतैर्ग्रहैः ॥ यूपेषुशक्तिदंडाख्या
होराद्यैः कंटकैः क्रमात् ॥७॥ नौकूटछत्रचापानि तद्वत्सप्तर्क्षसंस्थितैः ॥ अर्द्धचंद्रस्तुनावाद्यैः प्रोक्त
स्त्वन्यर्क्षसंस्थितैः ॥८॥ एकांतरगतैरर्थात्समुद्रःषड्गृहाश्रितैः ॥ विलग्नादिस्थितैश्चक्रमित्याकृ
तिसंग्रहः ॥९॥ संख्यायोगाः सप्तसप्तर्क्षसंस्थैरेकापायाद्वल्लकीदामपाशः ॥ केदारः स्याच्छू
लयोगोयुगंचगोलश्चान्यान्पूर्वमुक्तान्विहाय ॥१०॥ ईर्ष्युर्विदेशनिरतोध्वरुचिश्चरज्ज्वांमानीध
नीचमुशलेबहुकृत्यसक्तः ॥ व्यंगः स्थिराढ्यनिपुणोनलजःस्वगुल्मेभोगान्वितोभुजगजोबहु
दुःखभाक्च ॥११॥ आश्रयोक्ताः स्मृताविफलाभवेत्यन्यैर्विमिश्रितैः ॥ मिश्रायैस्तेफलंदद्युराम
श्राः स्वफलप्रदाः ॥१२॥ यत्कार्यभाक्सततमर्थरुचिर्गदायीनह्रीनिकृशाकटजः सरुजः केदार ॥

35

३३॥
१८॥

दूनाटनः कृत्वहेरुद्विहगे प्रहृष्टः शृंगाटके चिरसुखी कृषिकद्धलाख्ये ॥१३॥ वज्रेंत्यपूर्वसुखिनः सुभ
गोतिशूरः शौर्यान्वितस्त्वशुभ यवे सुभगो वयोंते ॥ विख्यातकीर्त्यमितसौख्यगुणश्च पद्मे वाप्यां तनुस्थिर
सुखी निधिकृन्न दाता ॥१४॥ त्यागात्मवान्क्रतुवरैर्यजतेच यूपे हिंस्रोथगुप्त्यधिकृतः शरकृच्छराख्ये ॥ नी
चोऽलसः सुखधनैर्वियुतश्च शक्तौ दंडे प्रियैर्विरहितः पुरुषोंत्यवृत्तिः ॥१५॥ कीर्त्यान्वितश्चलसुखः कृपण
श्च नौजः कूटेऽनृतप्लवनबंधनपश्च जातः ॥ छत्रोद्भवः स्वजनसौख्यकरोंत्यसौख्यः शूरश्च कार्मुकभवः
प्रथमांत्यसौख्यः ॥१६॥ अर्द्धेंदुजः सुभगकांतवपुः प्रधानस्तोयाश्रये नरपतिप्रतिमश्च भोगी ॥ चक्रे
नरेंद्रमुकुटद्युतिरंजितांघ्रिर्वीणोद्भवश्च निपुणः प्रियगीतनृत्यः ॥१७॥ दातान्यकार्यनिरतः पशुपश्च ॥१८
दाम्नि पाशेधनार्जनविशीलसभृत्यबंधुः ॥ केदारजः कृषिकरः सुबहूपयोगः शूरः क्षतोंय

रुचिर्विधनश्च मूर्खः ॥१८॥ धनविरहितः पाखंडी वा युगे त्वथ गोळके विधनमळिनोऽज्ञानोपेतः कुशिल्पलसो
टनः ॥ इति निगदिता योगाः सार्द्धं फलैरिह नाभसा नियतफलदाश्चिंत्या ह्येते समस्तदशास्वपि ॥१९॥ ॥इ
ति नाभसयोगाध्यायः ॥ अधमसमवरिष्ठान्यर्ककेंद्रादिसंस्थे शशिनि विनयवित्तज्ञानधीनैपुणानि ॥ अ
हनि निशि च चंद्रे स्वेधिमित्रांशके वा सुरगुरुसितदृष्टे वित्तवान्स्यात्सुखी च ॥१॥ सौम्यैः स्मरारिनिधने
ष्वधियोग इंदोस्तस्मिंश्चमूपसचिवक्षितिपालजन्म ॥ संपन्नसौख्यविभवा हतशत्रवश्च दीर्घायुषो वि
गतरोगभयाश्च जाताः ॥२॥ हित्वार्कं सुनफानफादुरुधराः स्वांत्योभयस्थैर्ग्रहैः शीतांशोः कथितोऽन्यथा तु
बहुभिः केमद्रुमोऽन्यैस्त्वसौ ॥ केंद्रे शीतकरेऽथवा ग्रहयुते केमद्रुमो नेष्यते केचित्केंद्रनवांशकेष्वपि वदंत्यु
क्तिः प्रसिद्धा न ते ॥३॥ त्रिंशत्सरूपाः ३० सुनफानफाख्याः षष्टित्रयं १८० दौरधुरप्रभेदाः ॥ इच्छाविकल्पैः
क्रमशोऽभिनीय नीते निवृत्तिः पुनरन्यनीतिः ॥४॥ स्वयमधिगतवित्तः पार्थिवस्तत्समो वा भवति हि सुनफायां
ती

धी धन ख्यातिमांश्च॥ प्रभुरगदशरीरः शीळवान् ख्यातकीर्त्ति विषयसुखसुवेषो निर्व्वृतश्चानफायां॥४॥
उत्पन्नभोगसुखभुग्धनवाहनाढ्यस्त्यागान्वितो दुरधराप्रभवः सभृत्यः॥ केमद्रुमे मळिनदुःखितनी
चनिःस्वाः प्रेष्याः खलाश्च नृपतेरपि वंशजाताः॥६॥ प्रोत्साहशौर्यधनसाहसवान्महीजः सौम्यः पटुः
सुवचनो निपुणः कळासु॥ जीवोर्थधर्मसुखवान्नृपपूजितश्च कामी भृगुर्बहुधनो विषयोपभोक्ता॥७॥
परविभवपरिच्छदोपभोक्ता रवितनयो बहुकार्यकृद्गणेशः॥ अशुभकृदुडुपोह्नि दृश्यमूर्त्तिर्गळिततनुः

ष

शुभदोन्यथान्यदूह्यं॥८॥ लग्नादतीवसुखवान्वसुमान्शशांकात्सौम्यग्रहैरुपचयोपगतैः समस्तैः॥
द्वाभ्यां समोल्पवसुमांश्च तदूनतायामन्येष्वसत्स्वपि फलेष्विदमुत्कटेन॥९॥ इति श्रीबृहज्जातके चंद्रयो
गाध्यायः॥ ॥तिग्मांशुर्जनयेद्धिमांशुसहितो यंत्राश्मकारं नरं॥ भौमेनाघरतं बुधेन निपुणं धीकीर्त्तिसौ १६
ख्यान्विते॥ क्रूरं वाक्पतिनान्यकार्यनिरतं शुक्रेण रंगायुधैर्लब्धस्वं रविजेन धातुकुशलं भांडप्रकारे

चे ॥१॥ कूटःस्त्र्यासवकुंभपण्यमशिवमातुः सवक्रः शशी सज्ञः प्रस्रतवाक्यमर्थनिपुणं सौभाग्यकीर्त्यान्विती ॥
विक्रांतं कुलमुख्यमस्थिरमतिं वित्तेश्वरं सांगिरा वस्त्राणां स सितः क्रियादिकुशलं सार्किः पुनर्भूसुतं ॥२॥
मूलादिस्नेहकूटैर्व्यवहरति वणिग्बाहुयोद्धा ससौम्ये पुर्यध्यक्षः सजीवे भवति नरपतिः प्राप्तविद्यो द्विजो
वा ॥ गोपो मल्लोथ दक्षः परयुवतिरतो द्यूतकृत्सासुते ज्येदुःखार्त्तोऽसत्यसंधः स सवितृतनये नामजो निंदि
तश्च ॥३॥ सौम्ये रंगचरो बृहस्पतियुते गीतप्रियो नृत्यवान् वाग्मी भूगणपः सितेन मृदुना मायापटुर्लंघकः ॥
सद्विद्यो धनदारवान् बहुगुणः शुक्रेण युक्ते गुरौ ज्ञेयः श्मश्रुकरोऽसितेन घटकृज्जातोऽन्नकारोपि वा ॥४॥
असितसितसमागमेल्पचक्षुर्युवतिसमाश्रयसंप्रवृद्धवित्तः ॥ भवति लिपिपुस्तचित्रवेत्ता कथितफलैः
परतो विकल्पनीयाः ॥५॥ इति द्विग्रहयोगाध्यायः ॥ एकस्थैश्चतुरादिभिर्बलयुतैर्जाताः पृथग्वीर्यगैः शा च
क्याजीविकभिक्षुवृद्धचरका निर्ग्रंथवन्याशनाः ॥ माहेयज्ञगुरुक्षपाकरसितप्राभाकरीनैः क्रमात्प्रव

नीधर्मसंयुतःपुष्ये॥षठःसर्वभक्ष्यःपापःकृतघ्नधूर्तश्चमैजे॥५॥बहुभृत्यधनोभोगीसुरपितृभक्तोमहो
द्यमःपित्र्ये॥प्रियवाग्दाताद्युतिमानटनोनृपसेवकोभाग्ये॥६॥सुभगोविद्याप्तधनोभोगीसुखभाग्द्विती
यफाल्गुन्यां॥उत्साहीधृष्टःपानपोघृणीतस्करोहस्ते॥७॥चित्रांबरमाल्यधरःसुलोचनांगश्चभवतिचि
त्रायां॥दांतोवणिक्कृपालुःप्रियवाग्धर्माश्रितःस्वातौ॥८॥ईर्षुर्लुब्धोद्युतिमान्वचनपटुःकलहकृद्वि
शाखासु॥आढ्योविदेशवासीक्षुधालुरटनोनुराधासु॥९॥ज्येष्ठासुनबहुमित्रःसंतुष्टोधर्मकृत्प्रचु
रकोपः॥मूलेमानीधनवान्सुखीनहिंस्रःस्थिरोभोगी॥१०॥इष्टानंदकलत्रोमानीदृढसोहृदश्चज
ळदेवे॥वैश्वेविनीतधार्मिकबहुमित्रकृतज्ञसुभगश्च॥११॥श्रीमाञ्छ्रवणेश्रुतिमानुदारदारोधना
न्वितःख्यातः॥दाताढ्यःशूरगीतप्रियोधनिष्ठासुधनलुब्धः॥१२॥स्फुटवाग्व्यसनीरिपुहासाहसि
कःशतभिषजिदुर्ग्राह्यः॥भाद्रपदासूद्विग्नःस्त्रीविजितोधनवान्पटुरदाता॥१३॥वक्तासुखीप्रजा

दु

वान्जितशत्रुर्धार्मिको द्वितीयासु ॥ संपूर्णगः सुभगः स्मरः शुचिरर्थवान्पौष्णे ॥१४॥ इतिनक्षत्रजातकं
वृत्तताम्रदृगुष्णशाकलघुभुक्क्षिप्रप्रसादोटनः कामीदुर्बलजानुरस्थिरधनुः शूरोंगनावल्लभः ॥ सेवाज्ञः
कुनखीव्रणांकितशिरामानीसहोत्थाग्रजः शक्त्यापाणितलांकितोतिचपलस्तोयेचभीरुः क्रिये ॥१॥ कांतः
खेलगतिः पृथूरुवदनः पृष्टास्यपार्श्वांकितस्त्यागीक्लेशसहः प्रभुः ककुदवान्कन्याप्रजः श्लेष्म
लः ॥ पूर्वैर्बंधुधनात्मजैर्विरहितः सौभाग्ययुक्तः क्षमीदीप्ताग्निः प्रमदाप्रियः स्थिरसुहृन्मध्यांत्यसौख्यो
गवि ॥२॥ स्त्रीलोलः सुरतोपचारचतुरस्ताम्रेक्षणः शास्त्रविद्दूतः कुंचितमूर्धजः पटुमतिर्हास्येंगित
द्यूतवित् ॥ चार्वंगः प्रियवाक्प्रभक्षणरुचिर्गीतप्रियोनृत्यवित् क्लीबैर्यातिरतिंसमुन्नतनसश्चंद्रे तृ
तीयर्क्षगे ॥३॥ आवक्रद्रुतगः समुन्नतकटिः स्त्रीनिर्जितः सत्सुहृद्दैवज्ञः प्रचुरालयः क्षयधनैः संयु
ज्यतेचंद्रवत् ॥ ह्रस्वः पीनगलः समेतिचवशं साम्नासुहृद्वत्सलस्तोयोद्यानरतः स्ववेश्मसहितेजातः

२१

41

शाङ्गीकेनरः ॥४॥ तीक्ष्णः स्थूळहनुर्विशाळवदनः पिंगेक्षणोल्पात्मजः स्त्रीद्वेषी प्रियमांसकाननगः कुप्य
त्यकार्ये चिरं ॥ क्षुत्तृष्णोदरदंतमानसरुजा संपीडितस्त्यागवान् विक्रांतः स्थिरधीः सुगर्वितमना मातु
र्विधेयोर्कभे ॥५॥ व्रीडामंथरचारुवीक्षणगतिः स्त्रस्तांसबाहुः सुखी श्लक्ष्णः सत्यरतः कळासु निपुणः
शास्त्रार्थविद्धार्मिकः ॥ मेधावी सुरतप्रियः परगृहैर्वित्तैश्च संयुज्यते कन्यायां परदेशगः प्रियवचाः कन्या
प्रजोल्पात्मजः ॥६॥ देवब्राह्मणसाधुपूजनरतः प्राज्ञः शुचिः स्त्रीजितः प्रांशुश्चोन्नतनासिकः कृशाव
ळाङ्गत्रोटनोर्थान्वितः ॥ हीनांगः क्रयविक्रयेषु कुशलो देवद्विजानां गुरोर्बंधूनामुपकारकृद्द्विरुषि
तस्त्यक्तश्चैतैः सप्तमे ॥७॥ पृथुळनयनवक्षावृत्तजंघोरुजानुर्जनकगुरुवियुक्तः शैशवे व्याधितश्च ॥ नरप
तिकुळपूज्यः पिंगळः क्रूरचेष्टो झषकुलिशखगांगः छन्नपापोळिजातः ॥८॥ व्यादीर्घास्यशिरोध
रः पितृधनस्त्यागी कविर्वीर्यवान् वक्ता स्थूळरदश्रुवोधरनसः कर्मोद्यतः शिल्पवित् ॥ कुब्जांसः अ

१८

42

नखीसमांसलभुजः प्रागल्भवान्धर्मविद्बंधुद्विडूनबलात्समैतिचवशंसाम्नैकसाध्योश्विजे ॥९॥
नित्यंलालयतिस्वदारतनयात्धर्मध्वजोधः कृशः स्वक्षः क्षामकटिर्गृहीतवचनः सौभाग्य
युक्तोलसः ॥ शीतालुर्मनुजोटनश्रमकपेसत्वाधिकः काव्यकृल्लुब्धोऽगम्यजरांगनासुनि
रतः संत्यक्तलज्जोऽघृणी ॥१०॥ करभगलः शिरालुखररोम[illegible]दीर्घतनुः पृथुचरणोरुपृष्ठजघ
नास्यकटिर्जठरः ॥ परवनितार्थपापरतः क्षयवृद्धियुतः प्रियकुसुमानुलेपनसुहृद्घटजोध्वस
हः ॥११॥ जलचरधनभोक्तादारवासोनुरक्तः समरुचिरशरीरस्तुंगनासोबृहत्कः ॥ अभिभवतिसपत्नां
स्त्रीजितश्चारुदृष्टिर्द्युतिनिधिधनभोगीपंडितश्चांत्यराशौ ॥१२॥ बलवतिराशौतदधिपतौचस्वबलयुतःस्या ल २२
द्यदितनुहीनांशः ॥ कथितफलानामविकलदाताशशिवदतोन्येप्यनुपरिचिंत्याः ॥१३॥ इतिचंद्रराशिगु
णाः ॥१६॥ अथरविराशिगुणाः ॥ प्रथितश्चतुरोटनोल्पवित्तः क्रियगेत्वायुधभृद्गतोच्चभागे ॥ गविवस्त्र
सुगंधपण्यजीवीवनिताद्विट्कुशलश्चगेयवाद्ये ॥१४॥ विद्याज्योतिषवित्तवान्मिथुनगेभानौकुलीरेस्थितेतीक्ष्णोस्वः

परकार्यरतश्च मदपः कुशीलश्च संमुच्यते ॥ [illegible] सिंहस्थे धनशैलगोकुलरतिस्तीर्थान्वितोऽतः पुमान्कन्यास्थेऽपि
लेख्यकाव्यगणितज्ञानान्वितास्त्रीवपुः ॥१५॥ जनरत्नोऽकिनिशौंडिको धनिवतो हैरण्यकोनीचकः क्रूरः साहसिको
विषार्तिर्नैधनः शस्त्रान्तगोऽलिस्थिते । सत्पूज्योधनवान्रथधनुर्धरगतेऽतीक्ष्णाभिषिक्तानरकोनीचोज्ञः कुवणिग्मृगे
ऽल्पधनवान्कुंभेऽन्यभाग्येरतः ॥१६॥ नीचोऽघटेतनयभाग्यपरिच्युतोऽस्वस्तोयोत्थपण्यविभवो वनितादृतोऽस्येण नक्ष
त्रमानवतनुप्रमितेविभागेलस्माद्दिशेनुहिनराशिमदिनेशयुक्ते ॥१७॥ इतिरविः ॥ नरपतिसत्कृतगाटनचमूपवणिक्कृस
धन [illegible] तनुचौयं [illegible] विषियोश्च कुजः स्वगृहे ॥ युवतिजितान्सुहृत्सु विषमान्परदाररतान्कुहकस्तु वेषकृतीकप
रुपान्सितभजनये तु ॥१८॥ बोधे सहस्तनयवान्विसुहृत्कृतज्ञो गांधर्वयुद्धकुशलः कृपणोऽभयोऽर्थी । चांद्रेऽर्थ
वान्सलिलयानसमार्जितस्वः प्राज्ञश्च भूमितनये विकलः खलश्च ॥१९॥ निःस्वः क्लेशसहो वनांतरचरः सिं
हेऽल्पदारात्मजो ऽजैवनेकरि पुनर्जेन्द्रसचिवः ख्यातोऽभयोऽल्पात्मजः ॥ दुःखार्तो विधनोऽटनोनृतरतस्तीक्ष्णा
श्च [illegible] भौमे [illegible] घनालजो [illegible] गतेऽभूपोधवानात्मनः ॥२०॥ इतिभौमः ॥ बुध ॥ द्यूतर्णपानरतनास्तिकचौरनि
स्वाः कुस्त्री [illegible] दांभिकसत्यरताः कुजर्क्षे ॥ आचार्यभूरिसुतदारधनार्जनेष्टाः शौके वदान्यगुरुभक्तिर

गभ्री:ग
२३

ताश्च सौम्यः ॥२१॥ विकत्थनः शास्त्रकलाविदग्धः प्रियंवदो ऽरवस्तरस्तृतीये । बलार्दितस्त्व स्वजनस्य शत्रुः श
शोकजो रीतकर र्सुके ॥२२॥ स्त्रीद्वेष्यो विधनः सुखस्म ज्ञोटनोद्धः स्त्रीलोक स्वपदविभवो ऽर्के रात्विागे ऽ ॥ स्या
मिद्धः प्रचुरगुणः सुखी क्षमावान्युक्तिज्ञो विगतजयश्च षष्ठराशौ ॥२३॥ परकर्मकृदस्व शिल्पबुद्धि र्म
ण वान्विशिष्टकरा बुधेकजेक्षे नृपसंमत पंडिताप्रवाक्या नवमेत्ये जिनसेवकोंत्यगे ऽल्पः ॥२४॥ शीलध्यः ।
सेनानीर्वज्जिव त्र दारतनयो दातासुभृत्यः क्षमी तेजो दारगुणान्वितः सुरगुरौ जातः क्षमाङ्कोजकौक
र्मीगः सत्सुखः धर्मि मित्रतनयस्त्यागी प्रियः सौम्ये बौधे ऽरिपरिच्छदा ऽभ्रसुहृत्साचिव्य
युक्तः कामी ॥२५॥ सौद्रे रत्नसुतस्वदार विभव धर्मसुरवे रंचितः सिंहे स्याद्बलनायकः सुर
गुरौ प्रोक्तश्चयये ज्ञेन ॥ स्वक्षेमा छिक्को नरेंद्र सचिव सेनापतीर्वा धनी ज्ञेके कर्कट वस्त्रक्वे २३
निमकरे नीचोत्माविनः सुखी ॥२६॥ रीतजीवः । परसुवीतरन स्तादर्थं वादैद्युतौविषयः के
पासुलः ओजक्षे ॥ स्य बल मीतधनो नरे जप्रल्ज्यः स्वजनविभूः प्रथितो भयः क्षितेस्त्वे ॥२७॥

45

नृपकृतस्य करोर्थ्वा न्कळावा मिथुने षष्ठगते च नीचकर्मा ॥ रविजर्क्षगते मरारिहृज्ये सुभगस्त्री
विजितो रतः कुनार्यां ॥२८॥ द्विजायोर्थी सौरिः प्रबळमदशोकश्च नारीविजे हरौयो षाभार्यः त्र
रस्युवति मंदतनयः गुणैः पूज्यः सत्वस्करगास्सहितेधानचतुरो नृपोबिधानाढ्यो नृपकृनित
रजोतिसुभगः ॥२९॥ इति शुक्रः ॥ नृखेटिनः कपटवा नृविस्तु ह्यमेने कीर्ते नुबंधवधनाकृ
चपळोऽघृणश्च ॥ निर्क्षी ॥ सुरवार्थितनयस्वळितश्चके खे बंध्यापीतर्जवति सुख्यपतिश्च बोधेन
वाच जर्य स्त्रीष्टोनवउ विकृवोकुरिभार्योवि घस्थे रव्यानः स्वो ज्ये गणान् रबळ यामहृद्भ्यो
र्यो वाश्च ॥ कार्किण्यस्थो विकळदना नो मातृहीनो सुतो शः सिंहेऽनायो विसुखतनयो विषि
टस्सूर्यवृत्ते ॥३१॥ स्वंतः प्रयियो नरेंद्र जलवने सत्सुत्र आप्याधनो जीवक्षेत्रगते कोऽकुर
चळेश्चामाग्रनेतश्चवान् ॥ जन्मस्त्रीधन संसु नःकुरबळआमायणी मंदद्वकू स्वक्षेचेमालिनः स्थि

46

राथविलग्नको मोक्षाच जातः पुमान्॥३२॥ इतिराशिः॥ राशीक्षं रसनागमेक्षणपानां सदशराफलं प्रवदेत् लग्नजातीफलम्मारैकमिदं यदत्र जातस्य च जनाथगुणैर्विचिंतनीयः॥३३॥ इतिश्रीहृदज्ञानके सर्वराशिफलाध्यायः॥ चंद्रेऽभूप बुधौ नृपौ गुणि स्तो नो धनाख्याजगे भिस्यस्तो न नृपाख्यभूप धनिनः प्रेष्यः कुजाद्येर्गवि॥ नृस्त्रेऽयोव्यवहरि पार्थिव बुधाभीतंतु वायाधनाः स्वर्के योधक विज्ञभूमिपतयोऽयोजीविदंग्रोगिणौ॥१॥ ज्योतिर्ज्ञाढ्य नरेंद्रनापितनृपदोशा॥ बुधाद्यैर्हृदैतद्द्रूपन्वम्पनैपुण्ययुताः पष्ठेऽश्रुकैः स्त्र्याश्रयाः॥ जूके भूपसुवर्णकारवणिजः शेषेक्षिते नैकृतिकृती कीटे युग्मपितानतश्चरजको व्यंगोऽधनी भूपतिः॥२॥ ज्ञात्स्फवीर राजनाश्रयाढ्य तुरंगे पापैः सदंभाः पठाजत्यकवीरा नरेंद्रपीडितनष्टनी निर्द्रव्य भूपाश्रगे॥ भूपो भूपसमोन्य दारनिरतः शेषैश्च अं नस्थिते हास्यज्ञो नृपतिर्बुधश्च स्वगेपापश्च पापेक्षिते॥३॥ होरेश्वादे

पम

47

दत्ताश्रिते ॥ कुलकरो दृष्टः शशीतद्गतः स्यात्रो म स्पीतिनिः सुहृद्भवनगैर्वा वीक्षितः शस्यते । पस्रो
कै ऽति रात्रि शीलपापफलं नद्वादशांशे स्थिते स्वर्याचैर वल्लोकि नपि राशिनिर्झेयं नवांशेष्वतः
॥४॥ आरक्षको वधरुचिः कुशलो नियुद्धे भूपोर्थवान्कलहरुक्रूर क्षितिजांशसंस्थे ॥ मूर्खोन्य
दारनिरतोह्य कविर्विसितीत्रो सत्काव्यकृत्सुखपरोन्यकलत्रगश्च ॥५॥ बोधैद्विरंगवरचोर
कवींद्रमंत्री जेय्यज्ञशिल्पनिपुणः शशिनि स्थिते त्रो ॥ स्त्रीशोल्पगात्र धनलुब्धतपास्विनु
ख्य स्त्रीपोष्य धृत्यनिरताश्च निरीक्ष्यमाणे ॥६॥ सक्रोधो नरपति सम्मतो घने शः सिंहां
रो प्रभुरसुतोतिहिंस्रकर्मा । जीवांशोपगतवक्लेरणोपदेष्टा हास्यज्ञः सचिववाविकामद्वे
द्वशीलः ॥७॥ अल्पापत्योदुःखितः सत्यपि स्वेच्छमानास्रक्तः कर्मणि स्वेच्छनुरक्तः ॥ दुष्टः स्त्रीष्टोनि
र्घृणः श्यार्कि आगे बंदेभागे तद्वद्दिंद्वादि दृष्टे ॥ ८॥ वर्गोत्तमस्वपरगेषु शुभं यदुक्तं तत्पु
ष्टमध्यलघु शाशुभमुक्तमेणः वीर्यान्वितोंशकपतिर्निर्दिशत्य ।ा हि प्रवैशराशीक्षाणस्य

ग॰मी॰४॥ [illegible] कोऽभट्टनाम्नः

२२

फ॰ उत्तमं तु फलं ददाति ॥८॥ इति दृष्टिफलाध्यायः ॥ रन्ध्रस्थो विकलनयनो निर्घृणोऽर्के
मनुष्ये मेषस्थस्तिमिरनयनः सिंहसंस्थे निशान्धः । नीचे धोस्त्वः शशिगृहगते बुद्बु-
दाक्षः पतङ्गेऽस्त्ररिष्ट्यो नृपहृतधनो वक्त्ररोगी द्वितीये ॥२॥ मतिविक्रमवांस्तृतीय-
गेऽर्के विसुखः पीडितमानसः चतुर्थे । असुतो धनवर्जितस्त्रिकोणगे बलवान्श-
त्रुजितश्च शत्रुयाते ॥३॥ स्त्रीभिर्गतः परिभवं मदने पतङ्गे स्वल्पात्मजो निधनगे विक-
लेक्षणश्च ॥ धर्मे सुतार्थसुखभाक्कृतशौर्यभाक्खेलाभे प्रभूतधनवान्पतितश्च रिष्फे ॥४॥ इति रविः ॥
मूकोन्मत्तजडान्धहीनबधिरप्रेष्याः शशाङ्कोदये स्वर्क्षेजोच्चगते सुखी बहुसुतः सस्वः कुटुम्बी धने ॥ हिं-
स्रो भ्रातृगते सुखे सतनये तस्योक्तभावान्वितो नैकारिर्मृदुकाय वह्निमदनस्तीव्रोऽलसश्चारिगे ॥
॥४॥ ईर्ष्युस्तीव्रमदो मदे बहुमतिर्व्याध्यर्दितश्चाष्टमे सौभाग्यात्मजमित्रबन्धुधनभाग्धर्मे स्थिते शी-
तगौ ॥ निष्पत्तिं समुपैति कर्मधनधीश्शौर्यैर्युतः कर्मगे ख्यातो भावगुणान्वितोऽर्जनगते ॥ क्षुद्रो ग-
हीनो व्यये ॥५॥ इति चन्द्रचारः ॥ लग्ने कुजे क्षततनुर्द्धनगे कदन्नो धर्मेऽघवान्दिनकरप्रतिमो

२५

49

न्यसंस्थः॥ विद्वान्धनी प्रखलपंडितमंत्रिशत्रु धर्मज्ञ विश्रुतगुणाः परतोर्कवेश्मे॥६॥ विद्वान्सुवाक्यः स
प्रणः सुखी च धीमान्शत्रुः पिशुनोधिकश्च॥ नीचस्त्रपत्नीसधनः सलाभः खलश्च जीवे क्रमशो विल
ग्नात्॥७॥ स्मरनिपुणः सुखवीर्यो विलग्ने प्रियकलहोस्तगते सुरतेक्षुः॥ तनयगते सुखितो मृदुपुच्छो
गुरुवदतोन्यगृहे सधनोंत्ये॥८॥ अदृष्टार्थो रोगी मदनवशगो त्यंतमलिनः शिशुत्वेपीडार्त्तः
सवितृसुतलग्ने त्वलसवाक्॥ गुरुः स्वर्क्षोच्चस्थे नृपतिसदृशो ग्रामपुरपः सुधिद्वांश्चार्वंगो
दिनकरसमोन्यत्र कथितः॥९॥ सुहृदरिपरकीयस्वर्क्षतुंगस्थितानां फलमनुपरिचिंत्यं लग्नदेहा
दिभावैः॥ समुपचयविपत्ती सौम्यपापेषु सत्यः कथयति विपरीतं रिष्फषष्ठाष्टगेषु॥१०॥ उच्च
त्रिकोणस्वसुहृच्छत्रुनीचगृहार्कगैः॥ शुभं संपूर्णपादोनदलपादाल्पनिःफलं॥११॥ इति

50

सूर्यो धनिसुतविभूतपनृपाः स्वैरेक ह्येया।
नावाध्यायः॥ ॐ क्रूरसम ऊ व्यमुखपत्रेयुफे ष्या मणापबळेशान्नृपाः स्वमित्रन्तेषु॥ परधिनवसुहृ
त्सबैधु पोष्यो गणपबळेशान्नृपाः स्वमित्रक्केषु॥१॥ जनयति नृपमेकोप्युच्चगो मित्रदृष्टः प्रचुरधन
समेतं मित्रयोगाच्च सिद्धि॥ विवसुविसुखमूढो व्याधितावंधतमावधदुरितसमेताः शत्रुनीचक्षगेषु॥२॥
नकुभलग्नंशुभमाहसत्यो नभोगभेदाद्यवनादिकस्यां दामेदोननथास्तिराशेरति प्रसंगस्त्विति जिष्णु
गुप्तः॥३॥ पातेबसस्तस्वसमभेषुदिनेशहोरांशौ तो महोद्यमबलार्थयुतोतितेजाः॥ चांद्रेशुभेषु युक्तिमा
दृढवैरी कांतिसौख्यसौभाग्यधीमधुरवाक्ययुतः प्रजातः॥४॥ तास्वेवहोरासु परर्क्षगासु ज्ञेयानराः सर्व
गुणेषुमध्याः॥ व्यत्यस्तहोराभवनस्थितेषु मर्त्याः सर्वं त्युक्तगुणैर्विहीनाः॥५॥ कल्याणरूपगुणमात्म
सुहृद्दृक्को चंद्रोन्यगस्तादधिनाथगुणं करोति॥ व्यालोद्यतायुधधचतुश्चरणांडजेषु तीक्ष्णोऽतिहिं

सरुकं नत्यग तोटन रूपा॥६॥ स्तेनो नोक्ता पंडिताढ्यो नरेंद्रः क्लीबः शूरो विष्टिकृद्दासवृत्तिः। पापो हिं
स्रोऽधीश्च दर्गौ स्नमा रोप्रे जामीशा रा शिव द्वादशांशे॥७॥ जायान्वितो बलविभूषणसत्वयुक्तो
स्तेजोति साहससमुद्यत ऊर्जे स्वलागे॥ रोगी मृतस्वयुवतिर्विषमोन्यदारो दुःखी पैरि[illegible]तो
मलिनोर्कपुत्रे॥८॥ स्वीन्द्रोच्चगेरो धनयन्नाढ्य सुखबुद्धियुक्तास्तेजस्वि पूज्य नितरुद्यम भोगवंतः
॥मेधा [illegible] कपट काव्य विवाद शिल्प शास्त्रार्थ साहसयुताः शशिजेतिमान्याः॥९॥ स्वे त्रिं
शांशे बहुसुतसुखारोग्य भार्यार्थ रूपः शुक्रे तीक्ष्णः सुललिततनुः सुप्रकीर्णेंद्रियश्च॥
शूरस्तब्धो विषमवधको सद्गुणाढ्यो सुखिज्ञो चार्वंगोस्तो रविशशियुते धारवर्गांशकेषु
॥१०॥ इत्याश्रयाध्यायः॥ स्वतुंग मूलत्रिकोणगाः॥ केंदकेषु यावंत आस्थिताः॥ सर्व ए
व तेन्योन्यकारकाः कर्मगस्तु तेषां विशेषतः॥११॥ कर्कटोदयगते यथोडुपे स्वोच्चगाः ऊज

॥श्री॥
२०

यमा[illegible] सूर्यः॥ कारका निगदिताः परस्परं लग्नगस्य सकलौबरौखुगः॥२॥ स्वत्रिकोणोच्चेग-
हेकेरन्योस्य यदि कर्मगः॥ सुहृन्गुण संपन्नः कारकश्चापि सस्मृतः॥३॥ शुभे वर्गोत्तमे जन्म-
वेश्मि स्थाने च सग्रहैः॥ अस्न्येषु च केंद्रेषु कारकाख्य ग्रहेषु च॥४॥ मध्ये वयसः सुखप्रदाः
केंद्रका[illegible] रु लग्नजन्मपाः॥ पृष्ठोजयकोदयर्क्षगा स्त्वंत्यौ ततः प्रथमेषु पाकदाः॥५॥ दिनकर-
रुधिरैः प्रवेशकाले गुरुफलजो नवनस्य मध्ययातो॥ रविसुत शशिनौ विनिर्गमस्थौ राशि-
नयः फलदस्तु सर्वकाले॥६॥ इति प्रकीर्णाध्यायः॥ लग्नात्सुत्रकलत्रे ते शुभपतिप्राप्तेथ
वात्तौक्षिते सं द्रष्टा यदि संपदस्ति क्षितयो ज्ञेयो न्यथा संभवः॥१॥ पार्थोनोदयगे रवौ रविसुतो मी-
नस्थितो दारहा पुत्रस्थानगतश्च पुत्रमरणं पुत्रो वने यच्छति॥१॥ क्रूरग्रहैः सित चतुरस्रसं-
स्थिते मध्य[illegible] तैमध्युतनस्य थवो गम्योः॥ सौम्यग्रहैरसहितः सनिरीक्षिते जायावधोद्दनाने

२

पातपाभूजं ॥३॥ लग्नाद्व्ययारिगतयोः शशितिग्मरश्म्योः पत्न्या सहैकनयनस्य वदंति जन्म ॥
द्यूनस्थयोर्नवमपंचमसंस्थयोर्वा शुक्रार्कयोर्विकळदारमुशंति जाते ॥३॥ कोणोदये भृगुतनये
ऽस्तचक्रसंधौ वंध्यापतिर्यदि न सुतर्क्षमिष्टयुक्ते ॥ पापग्रहे व्ययमदलग्नराशिसंस्थे क्षीणे
शशिन्यसुतकळत्रजन्माधीस्थे ॥४॥ असितसितयोर्वर्गेऽस्तस्थे सिते तदवेक्षिते परयुवति
गस्तौ चेत्सेंदू स्त्रियासह पुंश्चलः ॥ भृगुजशशिनोरस्तेऽभार्यो नरो विसुतो पिवा परिण
ति तनू नृस्त्र्यो दृष्टौ शुभैः प्रमदापतीः ॥५॥ वंशच्छेत्ता खमदसुखगैश्चंद्रदैत्येज्यपापैः शि
ल्पी त्र्यंशे शशिसुतसुते केंद्रसंस्थार्किदृष्टे ॥ दास्यां जातो दितिसुतगुरौ रिष्फगे सौरि
भागे नीचोऽर्कैंद्वोर्मदनगतयोर्दृष्टयोः सूर्यजेन ॥६॥ पापालोकितयोः सितावनिजयोरस्त
स्थयोर्वा रुगंडे वृश्चिककर्कटांशगते पापैर्युते गुह्यरुक् ॥ श्वित्री रिष्फधनस्थयोरशुभयो

कुज

ख

न

२८

श्चंद्रोदयेस्तेर वौश्चंद्रे खेव निजेस्तगे चाधिकल्लो यद्यर्कजो वैरिगः ॥७॥ अंतः शत्रिन्यशुभ
योर्मृगगे पतंगेश्वासक्षयाप्लिह कविद्रधिगुल्म राजः ॥ कोणे परस्परखटे शागयोरवौ द्वौःक्षे
त्रेथवायुगपदेक गयोः कृष्णे वा ॥८॥ चंद्रे श्चिमध्यस्तषके किमृगाजनागे ऋष्टीसमंदरुधि
रे तद्वेक्षिते वा ॥ यातै स्त्रिकोणऽ५ नलिकर्किवृषेमृगे च ऋष्टीचपापस हि गोरचलोक्षिते
वी ॥९॥ निधनारिधनव्ययस्थिता रविचंद्रारयमा यथा तथा ॥ बलवद्ग्रहदोषकारणे म
नुजानां जनयंत्यनेत्रतां ॥१०॥ नवमायतृतीयधीगता न च सौम्यैरशुभैनिरीक्षिताः ॥ नि
यमाच्छ्रवणोपघातदा रदवैकृत्यकराश्च सप्तमे ॥११॥ उदयत्युडुपे सुरास्यगे सपिशा
चोऽथ तमोत्रिकोणयोः ५ ॥ सोपप्लवमंडलेरथावुदयस्थे नयनापवर्जितः ॥१२॥ सूस्य
द्धः पवनेन मंदगयुते द्यूने विलग्नेगुरौ सोन्मादो य निजस्थिते त्तत्पवने जीवे विलग्नाश्रिते ॥

55

नष्टस्सूर्यसुतोदये वनिसुते धर्मात्मजघ्नूनगे यातेवा सससदस्त्र रविमितनये क्षीणे व्यये शीतगो
॥१३॥ राज्यैत्रापोलकरश्मीतकरामेरज्येनीचाधिपाशोकगतेरविन्नागगेवा॥ एकत्योल
मध्यवर्ज्जिः क्रमशः प्रसूता ज्ञेयाः स्फुरभ्यपगमक्रयगर्ज्जदासाः॥१४॥ विकृतदशनःपा
खल्वाटः४ पैर्दृष्टेकुमाजहयोदयोखेलेतिरश्चक्षेत्रेलग्नेहयेवृषभेपिवा॥ नवमसुतगेत्र पापैर्दृष्टे
रवावदृष्टक्षणौदिनकरसुतेनैकव्याधिःओजेविकलःपुमान्॥१५॥ व्ययसुतधनधर्मगे
रसौम्यैर्निर्धनसमाननिर्बधनैर्विकल्पैः॥ ऋजुर्जौनिगडपाशभृद्दृक्काणैर्बलवदसौम्यनि
रीक्षितेश्चतद्वत्॥१६॥ परुषवचनोपस्मारार्त्तःक्षयीचनिशापतौसरवितनये वक्रात्तोर्के
गतेपीपिवेत्रगे॥ रविअजयमैःसौम्यादृष्टैर्नरस्तुकलमाश्रितेर्दिनकमनुजाःपूर्वादिष्टे
वनाधममध्यमाः॥१७॥ इत्यनिष्टाध्यायः॥ ॥यद्यत्फलंनरजवेक्षममंगनानांतत्तद्

४

देत्पतिषु वा सकलं विधेयं॥ तासां तु भर्तृमरणं निधने वपुस्तु लग्नेंदुगं सुभगतास्तमये पतिश्च॥
॥१॥ युग्मेषु लग्नशशिनोः प्रकृतिस्थिता स्त्री सत्शीलभूषणयुता शुभदृष्टयोश्च॥ ओजस्थयो
स्तो मनुजाकृतिशीलयुक्ता पापा च पापयुतवीक्षितयोर्गुणोना॥२॥ कन्येव दुष्टा व्रजतीह दा
स्यं साध्वी समाया कुचरित्रयुक्ता॥ भूम्यात्मजर्क्षे क्रमशोंशकेषु वक्रार्किजीवेंदुजभार्गवा
णां॥३॥ दुष्टा पुनर्भूः सगुणा कलाज्ञा ख्याता गुणैश्चासुरपूजितर्क्षे॥ स्यात्कापटी क्लीबसमा
सती च बौधे गुणाढ्या प्रविकीर्णकामा॥४॥ स्वच्छंदा पतिघातिनी बहुगुणा शिल्पिन्यसाध्वींदु
भे नाचारा कुलटार्कभे नृपवधूः पुंश्चेष्टिताऽगम्यगा॥ जैवे नैकगुणाल्परत्यतिगुणा विज्ञा
नयुक्ता सती दासी नीचरतार्किभे पतिरता दुष्टाप्रजा स्वांशकैः॥५॥ शशिलग्नसमायुतैः फलं त्रिं
शांशकैरिदं॥ बलाबलविकल्पेन तयोरुक्तं विचिंतयेत्॥६॥ दकूसस्थावासिनासितोपरस्परांशे

२८

शौक्रे वा यदि घटे नारीसंत्रवीन्द्राः॥ स्त्रीभिः स्त्रीमदनविषानलैः प्रदीप्तैः संत्रीतिनयतिनरा
कृतिः स्त्रिताभिः॥७॥ अस्ते कापुरुषो बलेस्तनुवने सौम्यग्रहावीक्षिते क्लीबोस्तो बुधमंद
योश्चरगृहे नित्यंप्रवासान्वितः॥ उत्सृष्टा तरणौ कुजे तु विधवा बाल्येस्तनाशिस्थिते कन्ये
वास्तशुभवीक्षिते र्कतनये द्यूने जरां गच्छति॥८॥ आग्नेये विधवास्तराशिसहिते मिश्रैः क्रूरग्रहैः ४
पुनर्भूर्भवे क्रूरे हीनबलेस्तगे स्वपतिना सौम्येक्षिते प्रोज्झिता॥ अन्योन्यांशगयोः
सितावनिजयोरन्यप्रसक्तांगना द्यूने वा यदि शीतरश्मिसहितौ भर्तुस्तदानुज्ञया॥९॥
सौरारक्षे लग्नगे सेंदुशुक्रे मातासार्द्धं बंधकी पापदृष्टे॥ कौजेस्तंशे सौरिणा व्याधियो
निश्चारुश्रोणी वल्लभासद्गुरूणां॥१०॥ वृद्धो मूर्खः सूर्यजक्षेंशके वा स्त्रीलोलः स्या
त्क्रोधनश्चावनेये॥ शौक्रे कांतोतीव सौभाग्ययुक्तो विद्वान्नूनं नैपुणश्चैव बौधे॥११॥

२०

मदनवशगतो मृदुश्च चाडुर्विदग्गुरोर्गुणवान्जितेंद्रियश्च॥ अतिमृदुरतिकर्मकृच्च सिं
हे भवति गृहेस्तमयस्थितेंशके वा॥१२॥ ईर्ष्यान्विता सुखपरा शशिशुक्रलग्ने ज्ञेंद्वोः क
लासु निपुणा सुखिता गुणाढ्या॥ शुक्रज्ञयोस्तु सुभगा रुचिरा कलाज्ञा त्रिष्वप्यनेकवसु
सौख्यगुणा शुभेषु॥१३॥ क्रूरेष्टमे विधवता निधनेश्वरांशे यस्य स्थितो वयसि तस्य स
मे प्रदिष्टा॥ सत्स्वर्थगेषु मरणं स्वयमेव तस्याः कन्यालिगोहरिषु चाल्पसुतत्व
मिंदौ॥१४॥ सौरे मध्यबले बलेन रहितैः शीतांशुशुक्रेंदुजैः शेषैर्वीर्यसमन्वितैः २०
पुरुषिणी यद्योजराश्युद्गमः॥ जीवारास्फुजिदैंदवेषु बलिषु प्राग्लग्नराशौ समे
विख्याता भुवि नैकशास्त्रकुशला स्त्री ब्रह्मवादिन्यपि॥१५॥ पापेस्ते नवमगतग्रह
स्य तुल्यां प्रव्रज्यां युवतिरुपैत्यसंशयेन॥ उद्वाहे वरणविधौ प्रदानकाले चिंतायामपि

59

सकळंनिर्देश्यमेतत्॥ ॥इतिस्त्रीजातकाध्यायः॥मृत्युर्मृत्युगृहेक्षणेन बळिभिस्तद्धातु
कोपोद्भवस्तत्संयुक्तभगात्रजो बहुभवो वीर्यान्वितैर्भूरिभिः॥अग्न्यंब्वायुधजोज्वरा
मयकृतस्तृट्क्षुत्कृतश्चाष्टमे सूर्याद्यैर्निधने चरादिषु परस्वाध्वप्रदेशेष्वपि॥१॥शैला
ग्राभिहतस्य सूर्यकुजयोर्मृत्युः खबंधुस्थयोः कूपे मंदशशांकभूमितनयैर्बंध्वस्तक
र्मस्थितैः॥कन्यायां स्वजनाद्धिमोष्णकरयोः पापग्रहैर्दृष्टयोः स्यातां यद्युभयोदयेर्कश
शिनौ तोये तदा मज्जति॥२॥मंदे कर्कटगे जलोदरकृतो मृत्युर्मृगांके मृगे शस्त्राग्नि
प्रभवः शशिन्यशुभयोर्मध्ये कुजर्क्षे स्थिते॥कन्यायां रुधिरोत्थशोषजनितस्तद्वत्स्थिते
शीतगौ सौरर्क्षे यदि तद्वदेव हिमगौ रज्ज्वग्निपातैः कृतः॥३॥बंधाद्धी५नवमस्थयोरशु
भयोः सौम्यग्रहादृष्टयोर्द्रेक्काणैश्च सपाशसर्पनिगडैः छिद्रस्थितैर्बंधनैः॥कन्याया

मक्षभान्विते स्तमयगे चंद्रे सिते मेषगे सूर्ये लग्नगते च विद्धि मरणं स्त्रीहेतुकं मंदिरे ॥४॥ शू
ले भिन्नतनुः सुखे वनिसुते सूर्ये ।पि वा खे यमे सप्रक्षीणहिमांशुभिश्च युगपत्पापैस्त्रि
कोणाद्यगैः ॥२।५।१॥ बंधुस्थे च रवौ वियत्यवनिजे क्षीणेंदुसंवीक्षिते काष्ठेनाभिह
तः प्रयाति मरणं सूर्यात्मजेनेक्षिते ॥५१ रंध्रास्पदांगहिबुकैर्लगुडाहतांगः प्रक्षीणचं
द्रे रुधिरार्किदिनेशयुक्तैः ॥ तैरेव कर्मनवमोदयपुत्रसंस्थैर्धूमाग्निबंधनशरीरनिकु
ट्टितांतः ॥६॥ बंधस्थकर्मसहितैः कुजसूर्यमंदैर्निर्याणमायुधशिखिक्षितिपालकोपात् ३१
सौरेंदुभूमितनयैः स्वसुखास्पदस्थैर्ज्ञेयः क्षतक्रिमिकृतश्च शरीरपातः ॥७॥ खस्थेर्के व
निजे रसातलगते यानप्रपाताद्वधो यंत्रोत्पीडनजः कुजेस्तमयगे क्षीणेंदिनार्कयुग्मे ॥८
विण्मध्ये रुधिरार्किशीतकिरणैर्जूकाजसौरर्क्षगैर्यातैर्वा गलितेंदुसूर्यरुधिरैर्व्योमा

स्त्रबंधाद्भयान् ॥८॥ वीर्यान्वितवक्रवीक्षिते क्षीणेंदौ निधनस्थितेऽर्कजे ॥ गुह्योद्भवरोगपीड
या मृत्युः स्यात्कृमिशस्त्रदाहजः ॥९॥ अस्ते रवौ सरुधिरे निधनेऽर्कपुत्रे क्षीणे रसातलगते
हिमगौ खगैस्तैः ॥ लग्नात्मजाष्टमतपःस्थितभौममंदचंद्रैस्तु शैलशिखराशनिकुड्यपा
तैः ॥१०॥ द्वाविंशः कथितस्तु कारणं द्रेक्काणो निधनस्य सूरिभिः ॥ तस्याधिपतिर्भपोपि वा
निर्याणं स्वगुणैः प्रयच्छति ॥११॥ होरानवांशकपयुक्तसमानभूमौ योगेक्षणादिभिरतः
परिकल्प्यमेतत् ॥ मोहस्तु मृत्युसमयेऽनुदितांशतुल्यः स्वेशेक्षिते द्विगुणितस्त्रिगुणः शुभैश्च
॥१२॥ दहनजलविमिश्रैर्भस्मसंक्लेदशोषैर्निधनभवनसंस्थैर्व्यालवर्गैर्विडंबः ॥ इति
शवपरिणामश्चिंतनीयो यथोक्तः पृथुविरचितशास्त्राद्गत्यनूकादि चिंत्यं ॥१३॥ गुरुरु
डुपतिशुक्रौ सूर्यभौमौ यमज्ञौ विबुधपितृतिरश्चो नारकीयांश्च कुर्युः ॥ दिनकरशशि

वीर्याधिष्ठितत्र्यंशनाथाः प्रवरसमनिकृष्टास्तुंगह्रासादनूके ॥१४॥ गतिरपि रिपुरंध्रे
त्र्यंशपोऽस्तास्थितो वा गुरुरथ रिपुकेंद्रच्छिद्रगः स्वोच्चसंस्थैः ॥ उदयति च वनेंत्ये सौम्यभा
शे च मोक्षो भवति यदि बलेन प्रोज्झितास्तत्र शेषाः ॥१५॥ इति निर्याणाध्यायः ॥ आधा
नजन्मापरिबोधकाले संपृच्छतो जन्म वदेद्विलग्नात् ॥ पूर्वापरार्द्धे भवनस्य विंद्याद्भानु
नावुदक् दक्षिणगे प्रसूतिं ॥१॥ लग्नत्रिकोणेषु ॥१।५।९ गुरुं त्रिभागैः प्रकल्प्य वर्षाणि व
योऽनुमानात् ॥ ग्रीष्मोऽर्कलग्ने कथितास्तु शेषैरन्यायनर्त्तौ ऋतुरर्कचारात् ॥२॥ चंद्रज्ञजी
वाः परिवर्त्तनीयाः शुक्रारमंदैरयने विलोमे ॥ द्रेक्काणभागे प्रथमे तु पूर्वो मासोऽनुपाताच्च
तिथिर्विकल्प्या ॥३॥ अत्रापि होरापटवो द्विजेंद्राः सूर्यांशतुल्यां तिथिमुद्दिशंति ॥ रात्रि
द्युसंज्ञेषु विलोमजन्म भागैश्च वेला क्रमशो विकल्प्या ॥४॥ केचिच्छ्रीकोध्यापितान्न

वांत्याद्युक्रांतसंज्ञं कथयंति मासं ॥ लग्नात्रिकोणोत्तमवीर्ययुक्ते भं प्रोच्यते गालब्धनादिलिप्ता ॥५॥
यावद्गतः शीतकरो विलग्नाच्चंद्राद्वदेत्तावति जन्मराशिं ॥ मीनोदये मीनयुगं प्रदिष्टं भस्या
स्तत्ताकारस्तेष्वचिंत्यं ॥६॥ होरानवांशप्रतिमं विलग्ने लग्नाद्रविर्यावति च द्रिकाणे ॥ तस्मा
द्वदेत्तावति वा विलग्ने प्रष्टुः प्रसूतानविति शास्त्रमार्गः ॥७॥ जन्मादितो लग्नगवीर्ययोगे वाच्या
यो गुळक्षे केन्द्रनारशिवं ॥ आसीनस्तुप्तो स्थितति(ष्ठ)तोर्ध्वं जाया सुरयोद्गोदयगं प्रदिष्टं ॥८॥
गोसिंहौ जितुमाष्टमौ क्रियतुलकन्यामृगो च कुंभाः सं वर्ग्यादिश्रा काष्ठ सप्तविषयैः शेषाः स्व
संख्या गुणाः ॥ जीवारास्फुजिदेंदवाः प्रथमवत्षष्ठे षग्रहोः सोम्यव ज्ञाज्ञीनां नियतो विधिर्यह
युतेः कार्याचतद्वर्गणा ॥९॥ सप्तात्स्तंत्रिघनभ्या जितक्षेषमक्षंदत्वा थवानवविशोध्यनवा
यथास्मात् ॥ एवं कळत्रसहजात्मजशत्रुतेभ्यः प्रष्टुर्वदेदुदयराशिवशेन तेषां ॥१०॥ वर्षेतु

69

४२

मासर्तिथयोक्तुनिर्वीह्य उनि वेलोदयस्तिनवन्नागाधिकल्पनाद्याः॥ नृदैयोत्रणीदगुणिताः स्युवि
कल्परूका वर्षादयो नवकदानविशोधनाज्जी॥११॥ विज्ञेया दशकेष्वब्दाश्चर्तुमासास्तथैव च॥
अष्टकेषु च मासार्द्धं तिथयश्च तथा स्मृताः॥१२॥ दिवारात्रिप्रसूतिं च नक्षत्रानयनं तथा॥ सप्तके
षुद्धवर्गेषु नित्यमेवोपलक्षयेत्॥१३॥ वेलामथविलग्नं च होरांशमंशकमेव च॥ पंचकेष्वेव जानी-
यान्नष्टजातकसिद्धये॥१४॥ संस्कारनाममात्राद्विगुणाः छायांगुलैः समायुक्ताः॥ त्रिनवघ्न
काः शेषं नक्षत्रं तद्धनिष्ठादि॥१५॥ द्वित्रिचतुर्दशादशतिथिसप्तत्रिगुणा नवाष्टाश्चेन्द्राद्याः॥
पंचदशघ्नास्त्वादिष्लुखाच्चिता उधनिष्ठादि॥१६॥ इति नष्टजातकमिदं बहुप्रकारं मयावि
निर्दिष्टं॥ यात्नमतः सच्छिष्यैः परीक्ष्य यत्नाद्यथाभवति॥१७॥८ ॥इति नष्टजातकाध्यायः॥
कद्यौ सितवस्त्रवेष्टितः शूलः शातद्रवा फिरक्षितौ॥ रौद्रः परशुंसखट्वांगधत्तेरक्तपिलो च

४२

65

नःपुमान्॥१॥रक्तांबराभूषणभक्ष्यचिंताकुंभाकृतिर्वाजिमुखीतृषार्त्ता॥एकेनपादेनचमेषम
ध्येद्रेक्काणरूपंयवनोपदिष्टं॥२॥क्रूरःकलाज्ञःकपिळःक्रियार्थीभग्नव्रतोभ्युद्यतदंडहस्तः॥र
क्तानिवस्त्राणिबिभर्त्तिचंडोमेषेतृतीयःकथितस्त्रिभागः॥३॥कुंचितलूनकचाघटदेहादग्ध
पटातृषिताशनचित्ता॥आभरणान्यभिवांछतिनारीरूपमिदंवृषभस्यप्रथमस्य॥४॥क्षेत्रधान्यगृ
हधेनुकळाज्ञोलांगळेसशकटेकुशळश्च॥स्कंधमुद्वहतिगोपतितुल्यःक्षुत्परोऽजवदनोम
ळवासाः॥५॥द्विपसमकायःपांडुरदंष्ट्रःशरभसमांघ्रिःपिंगळमूर्तिः॥अविमृगलोमव्या
कुळचित्तोवृषभवनस्यप्रांतुगतोयं॥६॥सूच्याश्रयंसमभिवांछतिकर्मनारीरूपान्विता
भरणाकर्मकृतादराच॥हीनप्रजोच्छ्रितभुजर्तुमतीत्रिभागमाद्यंतृतीयभवनस्यवदंतितज्ज्ञाः॥
॥७॥उद्यानसंस्थःकवचीधनुष्मान्शूरोस्त्रधारीगरुडाननश्च॥क्रीडात्मजालंकरणार्थचिं

66

तांकरोति मध्यो मिथुनस्यराशेः॥७॥भूषितो वरुणवद्बहुरत्नो बधतूणकवचः सधनुष्कः॥नृत्यवा
दनकळासु च विद्वान्काव्यकृन्मिथुनराश्यवसाने॥८॥पत्रमूळफळभृद्द्विपकायः काननेमळ
यगः सरभांघ्रिः॥क्रोडतुल्यवदनो हयकंठः कर्कटे प्रथमरूपमुशंति॥पद्मार्चितामूर्द्धनिभोगि
युक्ता स्त्रीकर्कशारण्यगतातिरौति॥शाखांपलाशस्य समाश्रिता च मध्ये स्थिता कर्कटकस्य रा
शेः॥११॥भार्याभरणार्थमर्णवं नौस्थो गच्छति सर्पवेष्टितः॥हैमैश्च युतो विभूषणैश्चिपिटास्योंत्य
गतश्च कर्कटे॥१२॥शाल्मलेरुपरि गृध्रजंबुकौ श्वानरश्च मळिनांबरान्वितः॥रौति मातृपितृवि
प्रयोजितः सिंहरूपमिदमाद्यमुच्यते॥१३॥हयाकृतिः पांडुरमाल्यशेखरो बिभर्ति कृष्णाजिनकं
बळंनरः॥दुरासदः सिंह इवात्तकार्मुको नताग्रनासो मृगराजमध्यमः॥१४॥ऋक्षाननो वानरतुल्य
चेष्टो बिभर्ति दंडंफळमामिषंच॥कूर्ची मनुष्यः कुटिलैश्च केशैर्मृगेश्वरस्यांत्यगतस्त्रिभागः॥१५

पुष्पप्रपूर्णेन घटेन कन्या मळ्प्रदिग्धीबरसंवृतांगी॥ वस्त्रार्थसंयोगमभीप्समाना गुरोः कौल्वीं ब्रुति कन्य
काद्यः॥१६॥ पुरुषः प्रगृहीतलेखनिः श्यामो वस्त्रशिरा व्ययायकृत्॥ विपुलं च बिभर्ति कार्मुकं रोमव्या
घ्रनतुश्चमध्यगः॥१७॥ जोरीसु धौतायदुकूळयुमा समुच्छ्रिता कुंभकटच्छुदृस्ता॥ देवाळयस्त्रीप्रयता
प्रदृत्ता वदंति कन्यां नगतैत्रिभागं॥१८॥ वीथ्यंतरापणगतः पुरुषस्तुळावान्नुन्मानमानकुशळः प्रतिमा
न हस्तः॥ भांडं विचारयति तस्य च मूल्यमेतद्रूपं वदंति यवनाः प्रथमं तुळायाः॥१९॥ कल्त्रां विनिगृह्य
विनिःष्पतितुं समभीक्षति गृध्रमुखः पुरुषः॥ क्षुधितस्तृषितश्च कळत्रसुतान्समुपैति तुळाधरे
मध्यगतः॥२०॥ बिलीषयं स्तिष्ठति रत्नचित्रितो वने मृगान्कोश्चन तूण चर्मभृत्॥ धनुर्धरो वानररूप
भृन्नरस्तुळावसाने यवनैरुदाहृतः॥२१॥ वस्त्रैर्विहीना पुरुषैश्च नारी महासमुद्रात्समुपैति कूळे॥
स्थानच्युता सर्पनिबद्धपादा मनोरमा वृश्चिकराशिपूर्वः॥२२॥ स्थानसुखोन्यद्विवा ब्रुति नारी भर्ल

७८ छते भुजंगाव्हनदेहः ॥ कच्छपकौंतु समानशरीरा वृश्चिकमध्यमरूपमुशंति ॥२३॥ पृथुलचिपिटकूर्मतुल्य
वक्त्रः श्वमृगसृगाळवराहडीतिकारी ॥ अवति च मळयाकरप्रदेशं मृगपति रंत्यगतश्च वृश्चिकस्य ॥
॥२४॥ मनुष्यवक्त्रोश्वसमानकायो धनुर्विगळ्थायतमाश्रमस्थः ॥ क्रतूपयोज्यानि तपस्विनश्च रकास
थाद्यो धनुषस्त्रिभागः ॥२५॥ मनोरमा चंपकवर्णदेहुगुड्डासने तिष्ठति मध्यरूपा ॥ समुद्ररत्नानि वि
घट्टयंती मध्यास्त्रिभागो धनुषः प्रदिष्टः ॥२६॥ कूर्ची नरो हाटकचंपकाभो वरासने दंडधरो निषण्णः
॥ कौशेयकान्युद्वहते जिनं च तृतीयरूपे नवमस्य राशेः ॥२७॥ रोमाचितो मकरोपमदंष्ट्रः सूकरका
यसमानशरीरः ॥ योक्त्रकजाळकबंधनधारी रौद्रमुखो मकरप्रथमस्तु ॥२८॥ कळास्वभिज्ञाब्जु ३५
दळायताक्षी श्यामाविचित्राणि च मार्गमाणा ॥ विभूषणालंकृतलोहकर्णा योषा प्रदिष्टा मकर
स्य मध्ये ॥२९॥ किंनरोपमतनुः सकंबळस्तूणचापकवचैः समन्वितः ॥ ॐ उद्वहति रत्नचित्रिते

69

स्कंधगी मकरराशिपश्चिमः ॥३०॥ स्नेहमद्यजळभोजनागमव्याकुळीकृतमनाः सकंबळः ॥ कोशकार
वसनो जिनान्वितो गृध्रतुल्यवदनो घटादिगः ॥३१॥ दग्धे शकटे सशाल्मळे लोहान्याहरतेंगनावने ॥
मळिनेन पटेन संवृता भांडैर्मूर्ध्नि गतैश्च मध्यमः ॥३२॥ श्यामः सरोमश्रवणः किरीटी त्वक्पत्रनिर्या
सफळैर्बिभर्त्ति ॥ भांडानि लोहव्यतिमिश्रितानि संचारयत्यंतगतो घटस्य ॥३३॥ स्रुग्भांडयुक्तो
मणिरत्नमिश्रैर्व्याक्षिप्तहस्तः सविभूषणाश्च ॥ भार्याविभूषार्थमपांनिधानं नवाप्लवत्या
दिगतो झषस्य ॥३४॥ अत्युच्छ्रितध्वजपताकमुपैति पोतं कूळं प्रयाति जळधेः परिवारयुक्तः
॥ वर्णेन चंपकमुखः प्रमदान्वितो गोमीनस्यैष कथितो मुनिभिर्द्वितीयः ॥३५॥ श्वभ्रांतिके सर्प
विवेष्टितांगो वस्त्रैर्विहीनः पुरुषस्त्वटव्यां ॥ चौरानळव्याकुळितांतरात्मा विक्रोशतेंत्योपग
तो झषस्य ॥३६॥ ॥ इति द्रेक्काणाध्यायः ॥ ॥ राशिप्रभेदो ग्रहयोनिभेदो वियोनिजन्माथ

३८

निषेककाळः॥जन्माथसद्योमरणंतथायुर्दशाविभागोष्टकवर्गसंज्ञः॥१॥कर्माजीवोराजयोगाःख
योगाश्चांद्रायोगाद्विग्रहाद्याश्चापियोगाः॥प्रव्रज्यातोराशिशीळानिदृष्टिर्भावस्तस्मादाश्रयोथप्र
कीर्णः॥२॥नेष्टायोगाजातकंकामिनीनांनिर्याणंस्यान्नष्टजन्मद्रकाणाः॥अध्यायानांविं
शतिःपंचयुक्ताजन्मन्येतद्यात्रिकंचाभिधास्ये॥३॥प्रश्नास्तिथिर्दिवसःक्षणाश्चचंद्रोवि
लग्नंत्वथलग्नभेदः॥स्फुटिर्ग्रहाणामथवापवादोविमिश्रिकाख्यंतनुवेपनंच॥४॥अतःपरं
गुह्यकपूजनंस्यात्स्वप्नस्ततस्नानविधिःप्रदिष्टः॥यज्ञोग्रहाणामथनिर्गमश्चक्रमात्स्वदिष्टः
शाकुनोपदेशाः॥५॥विवाहकालःकरणंग्रहाणांप्रोक्तंपृथक्तद्विपुलाचशाखा॥स्कंधैस्त्रिभि
र्ज्योतिषसंग्रहार्थंमयाकृतोदैवविदांहिताय॥६॥पृथुविरचितमन्यैःशास्त्रमेतत्समस्तंतदपि
लघुमयेतन्नत्रदेशार्थमेतत्॥कृतमिहहितुसर्वंधीविषाणामळत्वेममयदिहदुरुक्तंसज्ज

२६

71

नैःक्षम्य नीतन्॥७॥ग्रंथस्य यत्प्रचरतोस्य विनाशमेति लेख्याद्बहुश्रुतमुखाधिगमक्रमेण॥य
द्वा मया कुकृतमल्पमिहाकृतं वा कार्यं तदत्र विदुषा परिहृत्य रागं॥८॥आदित्यदासतनयस्तदवा
प्तबोधः कापित्थके सवितृलब्धवरप्रसादः॥आवंतिको मुनिमतान्यवलोक्य सम्यक्होरां व
राहमिहिरो रुचिरां चकार॥९॥दिनकरमुनिगुरुचरणप्रणिपातकृतप्रसादमतिनेदं॥शा
स्त्रमुपसंगृहीतं नमोस्तु पूर्वप्रणेतृभ्यः॥१०॥इति श्रीआवंतिकाचार्यवराहमिहिरविरचिते
बृहज्जातके उपसंहाराध्यायः॥ ॥संजाते किल वेदवेदशरक्ष्मातुल्ये शाके वत्सरेस्य पुष्टं उडुभिश्च
न्द्रसुहृति खं विश्वे सजीवाः स्थिताः॥पूर्वाधाम्नि विधुं वसंतमउवद्ध्योगराम्लयुक्तस्मिन्
क्लिहितकृचैत्रसहिते जातं बृहज्जातकं॥१॥अविमुक्ते जगद्धात्रि शिवे [illegible]॥लिखि
तं विद्वलेनास्तु परोपकृतये सदा॥२॥ ॥७॥ ॥७॥ ॥७॥ ॥७॥ ॥७॥ ॥७॥ ॥७॥ ॥७॥

ज्योतिर्विदो गृहे

२।

॥ बृहज्जातकं समाप्तं ॥

॥बृहत जातक ॥

॥श्रीः॥

३

K K S U LIBRARY
RAMTEK
441 106
M-1791
Dist Nagpur

```
[OrderDescription]
,CREATED=01.10.20 14:41
,TRANSFERRED=2020/10/01 at 14:50:09
,PAGES=73
,TYPE=STD
,NAME=S0003809
,Book Name=M-1742-BRIHJATAK
,ORDER_TEXT=
,[PAGELIST]
,FILE1=00000001.TIF
,FILE2=00000002.TIF
,FILE3=00000003.TIF
,FILE4=00000004.TIF
,FILE5=00000005.TIF
,FILE6=00000006.TIF
,FILE7=00000007.TIF
,FILE8=00000008.TIF
,FILE9=00000009.TIF
,FILE10=00000010.TIF
,FILE11=00000011.TIF
,FILE12=00000012.TIF
,FILE13=00000013.TIF
,FILE14=00000014.TIF
,FILE15=00000015.TIF
,FILE16=00000016.TIF
,FILE17=00000017.TIF
,FILE18=00000018.TIF
,FILE19=00000019.TIF
```

```
FILE20=00000020.TIF
,FILE21=00000021.TIF
,FILE22=00000022.TIF
,FILE23=00000023.TIF
,FILE24=00000024.TIF
,FILE25=00000025.TIF
,FILE26=00000026.TIF
,FILE27=00000027.TIF
,FILE28=00000028.TIF
,FILE29=00000029.TIF
,FILE30=00000030.TIF
,FILE31=00000031.TIF
,FILE32=00000032.TIF
,FILE33=00000033.TIF
,FILE34=00000034.TIF
,FILE35=00000035.TIF
,FILE36=00000036.TIF
,FILE37=00000037.TIF
,FILE38=00000038.TIF
,FILE39=00000039.TIF
,FILE40=00000040.TIF
,FILE41=00000041.TIF
,FILE42=00000042.TIF
,FILE43=00000043.TIF
,FILE44=00000044.TIF
,FILE45=00000045.TIF
,FILE46=00000046.TIF
,FILE47=00000047.TIF
```

```
FILE48=00000048.TIF
,FILE49=00000049.TIF
,FILE50=00000050.TIF
,FILE51=00000051.TIF
,FILE52=00000052.TIF
,FILE53=00000053.TIF
,FILE54=00000054.TIF
,FILE55=00000055.TIF
,FILE56=00000056.TIF
,FILE57=00000057.TIF
,FILE58=00000058.TIF
,FILE59=00000059.TIF
,FILE60=00000060.TIF
,FILE61=00000061.TIF
,FILE62=00000062.TIF
,FILE63=00000063.TIF
,FILE64=00000064.TIF
,FILE65=00000065.TIF
,FILE66=00000066.TIF
,FILE67=00000067.TIF
,FILE68=00000068.TIF
,FILE69=00000069.TIF
,FILE70=00000070.TIF
,FILE71=00000071.TIF
,FILE72=00000072.TIF
,FILE73=00000073.TIF
,
```